

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament
Grau
Tipus de TFG
Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Índex

Introducció	2
Política i immigració a Catalunya (1950 – 2015). De ‘Els altres catalans’ a Súmate	5
Conclusions	21
Entrevista a Eduardo Reyes.....	24
Entrevista a Lluís Cabrera	34
Bibliografia.....	43
Annexos.....	45
Annex 1. Transcripció entrevista a Antonio Baños.....	45
Annex 2. Transcripció entrevista a Andreu Domingo.....	49

Introducció

El 3 d'octubre de 2013 naixia una nova associació independentista, Súmate, on la gent que hi formava part es definia com a catalana, castellanoparlant, amb orígens de la resta d'Espanya i que estava a favor del dret a decidir i de la independència de Catalunya. Des d'aleshores, organitzen xerrades per convèncer de les virtuts del procés independentista, participen als actes festius sobiranistes com la 'V' o la 'Via Catalana' i formen part dels diferents pactes entre entitats que estan pel dret a decidir. Actuen en favor de la independència i ho fan, sobretot, destacant el seu passat espanyol.

Però és una associació que des de la seva creació i fins ara ha provocat simpaties i crítiques a parts iguals. Tant les entitats independentistes com l'Assemblea Nacional Catalana o Òmnium Cultural, encapçalades per Carme Forcadell (ara Jordi Sánchez) i Muriel Casals, respectivament, com els partits que lideren el procés d'independència han acollit gratament Súmate. De cara al públic, ho consideren una manera diferent d'arribar a certs sectors de la societat catalana, que tenen arrels a la resta de l'estat espanyol i que podrien estar indecisos en un hipotètic referèndum sobre l'estatus jurídic de Catalunya. I bona part de la gent independentista els hi té estima, ho troba curiós i se n'alegra que entenguin la seva ideologia, se'n senten orgullosos.

Tot i així, d'altra banda, sectors contraris a la separació de Catalunya de la resta de l'Estat i bàndols crítics creuen que Súmate és una invenció dels partits independentistes, una fàbrica més de mentides per guanyar vots. Per això, recorren a adjectius com 'traïdors' o 'giracamises' per desqualificar-los. Entenen que la gent d'aquest col·lectiu està renunciant a la pàtria que els ha vist néixer i créixer i acusen a la Generalitat de finançar-los.

A partir d'aquí, poden sorgir molts dubtes: els immigrants que venen de la resta de l'estat estan tant integrats a Catalunya que volen la independència? És una estratègia electoralista? Qui és immigrant a Catalunya? Com són les onades migratòries que han arribat a Catalunya? Com ha estat la relació entre els partits

polítics catalans i la immigració en els últims anys? Quin paper ha tingut la immigració en les decisions polítiques des de la Transició?

Furgant una mica en la història democràtica de Catalunya, podem trobar diferents situacions curioses on la influència dels immigrants destaca per sobre de tot. Per exemple, en les primeres eleccions autonòmiques que es van fer a l'estat espanyol l'any 1980, al Parlament català hi va aparèixer una força política que es deia 'Partido Socialista de Andalucía – Partido Andaluz', amb dos diputats i 71.848 vots –un 2,66% del total–. O, un altre exemple podria ser la Feria de Abril que s'organitza a diferents indrets de Catalunya. Quin interès hi ha en organitzar, amb les facilitats de les institucions, una festivitat que no és pròpia d'aquí?

Per conèixer més en profunditat la immigració a casa nostra, era necessari buscar una persona que hagués viscut de ben a prop el fenomen, que el sabés descriure, i que ho fes amb una mirada crítica. Aquesta figura l'encarna Francisco 'Paco' Candel, nascut a Casas Altas, a la Comunitat Valenciana, i que de ben petit va deixar la seva terra per marxar a viure en una barraca a Barcelona amb els seus pares. És el referent literari en immigració a casa nostra i entre les seves obres destaca *Els altres catalans*, un assaig sobre la vida a Barcelona de la gent vinguda de la resta d'Espanya als anys 50 i 60.

Més enllà de Candel, hi ha també altres llibres que ajuden a entendre el fenomen, com els estudis del sociòleg Andreu Domingo a *Catalunya al mirall de la immigració*. I per centrar-se més en el cas de Súmate, és interessant també llegir-se el seu relat *Súmate, cuando todos contamos*, on els mateixos integrants expliquen la història de la creació del col·lectiu. A més de bibliografia, també s'han consultat hemeroteques per veure el ressò que tenia el col·lectiu als mitjans de comunicació i s'han fet entrevistes personals a membres de l'entitat, com Eduardo Reyes o Antonio Baños, i a persones crítiques amb la seva filosofia, com el sociòleg Andreu Domingo, i el president de l'associació Altres Andalusos, Lluís Cabrera.

A partir de tots aquests fets i qüestions, comença aquest reportatge mogut per la curiositat que em provoca la situació i per ser fill de pare immigrant espanyol que va venir a Catalunya de ben petit. Sobre la història i l'aparició de Súmate s'han fet

algunes peces periodístiques ja, així com de les onades migratòries a Catalunya. Tot i així, hi ha ben poca cosa sobre la influència d'aquestes onades en la política catalana i també falten mirades crítiques amb Súmate més enllà de les acusacions a la desesperada que llancen alguns mitjans i associacions contraris a la independència. Aquí s'han intentat enfrontar diverses mirades internes i externes a aquesta associació per a construir un relat on cadascú traurà les conclusions que vulgui. Amb tot això, s'ha produït un text sobre la influència de la immigració espanyola en la política catalana en els últims 50 anys, des de les primeres onades migratòries durant el franquisme fins l'aparició de Súmate en l'època en què el procés sobiranista a Catalunya estava més calent que mai.

Política i immigració a Catalunya (1950 – 2015). De ‘Els altres catalans’ a Súmate

“Europa no aconseguirà sobreviure sense immigració. No hauria d’haver-hi tanta por a això: totes les grans cultures van sorgir a partir de formes de mestissatge”

Günter Grass

Aproximadament, el 80 per cent de la població que viu a Catalunya prové d’una onada migratòria o té avant-passats que han immigrat cap a terres catalanes, ja sigui durant els segles XIX provinents de França, com en les últimes dècades provinents de la resta d’Espanya, el Marroc o altres països. “Som quasi tots producte de la immigració, si rasquéssim i busquéssim al segle XVII o XIX trobaríem francesos i occitans en els nostres arbres genealògics”, avisa Andreu Domingo, sots-director del Centre d’Estudis Demogràfics i doctor en Sociologia, abans de fer qualsevol objecció sobre els de fora. La relació entre catalans i gent immigrada és més intensa que en altres llocs. Vivim en un territori on la mescla de cultures fa molts anys que és produeix a terres catalanes.

Catalunya ha estat sempre una terra d’immigrants. Al llarg del segle XX, bona part del creixement del país s’ha produït gràcies als nouvinguts. Ja en les primeres tres dècades del segle XX, a Catalunya hi havia 513.023 persones censades que no havien nascut a terres catalanes i que havien vingut de la resta de l’estat espanyol. Formaven el 18 per cent del total de població que hi havia registrada en aquella època. La primera província que més gent aportava a aquesta xifra era Múrcia, seguida de València i Castelló. Però el nombre de nouvinguts espanyols a Barcelona s’enfilava fins al 34,2 per cent del còmput total de gent censada. Què va

provocar aquest primer boom migratori cap a Catalunya a principis de segle? Era una època d'expansió econòmica, sobretot gràcies a la posició neutral d'Espanya a la Primera Guerra Mundial, que la va posicionar com un dels països exportadors del moment. Així doncs, es va produir una acceleració de l'expansió de la indústria arreu del país, encapçalada per la metal·lúrgia, la química, el ciment i la construcció. A més, la baixa taxa de natalitat de l'època afavoria la demanda de mà d'obra provinent de la immigració. Això es va accentuar a Barcelona entre el 1926 i 1930, moment en què es començaven a desenvolupar projectes de gran envergadura que sol·licitaven una afluència de mà d'obra elevada, com és el cas de la construcció del metro de Barcelona o de l'Exposició Universal de 1929, durant la Dictadura de Primo de Rivera.

És en aquesta època, amb dos anys, quan un nen que seria un dels escriptors que millor descriuria l'ambient on vivien els immigrants de Barcelona, Francisco Candel, emigrava cap a la ciutat comtal amb els seus pares. Ho feien, com la majoria de gent que venia, per buscar feina i unes millors condicions de vida que a la seva terra no podien aconseguir. Abandonaria Casas Altas (València) i aniria a parar a un complex de barraques situat a la muntanya de Montjuïc, lloc d'assentament de moltes de les famílies arribades d'arreu de l'estat espanyol. En aquest espai, s'hi reproduïen, en moltes ocasions, les pautes de vida que tenien a les seves terres i la mescla de cultures amb la resta de la ciutat es feia complicada.

No és fins després de la post-guerra, en plena dictadura del general Francisco Franco, entre els anys 1950 i 1975, quan s'acaba de consolidar el flux migratori entre Catalunya i la resta de l'estat espanyol. L'any 1970, la població catalana arriba fins a la xifra de 5.079.140 persones, de les quals 1.860.719 havien nascut fora del territori català. Tres províncies andaluses encapçalaven la llista de procedència: Granada, Jaén i Còrdova. Per arribar a aquesta segona onada important de migració, es van ajuntar diversos fenòmens: el traspàs de gent entre el camp i la ciutat, que encara s'estava produint; la integració econòmica de les diferents províncies espanyoles a partir del Pla d'Estabilització de 1959; i el període de 'Desarrollismo' posterior, com apunta Andreu Domingo a *Catalunya al mirall de la immigració* (2014).

Segons Andreu Domingo, una de les característiques de la immigració espanyola d'aquell període era que "majoritàriament era una migració d'origen rural, és a dir, era un moviment camp - ciutat per primera vegada i eren molt familiars, venia tota la família, o fins i tot el poble sencer". Eren moments on el flux d'immigrants era tant gran que el nacionalisme català veia perillar la identitat catalana, la 'puresa' de la raça, i es començava a qüestionar la manera com s'havien d'integrar els nouvinguts. El mateix Andreu Domingo explicava a les pàgines del Diari ARA del 16 de maig de 2014 el debat que s'obria en aquell moment:

Amb el país derrotat; la resistència desarticulada, assassinada, empresonada o a l'exili; la llengua bandejada, i una elit marcada per la connivència culpable amb el nou règim, el nacionalisme català conservador va haver de buscar una resposta al repte que representava la incipient segona onada migratòria, que aquest cop s'estenia a la resta d'Espanya, amb una especial força en les províncies andaluses i extremenyes. Va ser l'any 1958 quan l'aleshores jove activista democristià Jordi Pujol va proposar la que arribaria a ser una cèlebre definició: "I cuito a afegir que per català entenc tot home que viu i treballa a Catalunya, i que de Catalunya en fa casa seva, el seu país, al qual s'incorpora i es reconeix". Una tesi anticipada per l'esquerra als anys vint, i acceptada, modelada i discutida durant l'època del franquisme. Una definició, però, que era interpretada de manera divergent segons qui fos el lector. Una doctrina d'integració en el cas del catalanisme conservador (per alguns, variació de l'assimilacionisme), de relació dialèctica en el de l'esquerra. Tampoc aquest cop el discurs que es produïa a Catalunya era una excepció, en comparació amb altres països immigratoris.

En aquest període, Paco Candel ja duia a l'esquena un bagatge d'històries prou gran i havia viscut tantes situacions entre barraques barcelonines, que les va recollir a *Els altres catalans* (1964), un llibre clau per entendre la vida i la integració de la immigració de l'època a Barcelona. Allí, per exemple, hi explicava la manera com arribaven els nouvinguts i on s'establien:

N'hi havia que venien en caravanes. S'ho havien venut tot, tret del carro i el cavall, o les cabres, i cap aquí falta gent. D'altres venien caminant. Acampaven pels voltants de Barcelona, com preparant-se per assaltar-la. D'altres venien sols, amb la seva maleta de fusta de quan havien fet el servei militar, amb la seva boina, la seva americana esquifida, la seva camisa arrugada. Qui no ha vist famílies patètiques, als baixadors de les estacions, dones vestides de negre, ells de vellut, carregats de criatures,

asseguts sobre les maletes i els farcells, esperant alguna cosa, esperant algú? [...] aquesta gent que arribava construïa barraques on fos, a qualsevol racó. (p.150)

El relat venia a posar seny a una situació que inquietava el nacionalisme més clàssic i que qüestionava l'arrelament i la catalanitat dels que venien de la resta de l'estat espanyol. Candel (1964) els hi etzibava que " [...] l'home acaba estimant la terra on viu, sobretot –fixem-nos-hi bé, perquè això és molt important–, si aquesta terra no li és hostil; i és aquesta generositat la que, al capdavant, el venç i se'l fa seu" (p.50). Paco Candel (1964) tenia clar que, tot i les reticències d'alguns catalans i d'alguns andalusos, la convivència pacífica s'acabaria imposant:

Molts catalans, quan parlen dels andalusos, diuen que es pensen que són els amos de Catalunya. Per això els tenen tórria. No els manca raó. Ja hem vist la dita que <<els andalusos han ocupat Catalunya sense disparar ni un sol tret>>. De la mateixa manera que quan se senten en minoria, en certs sectors, s'apliquen a integrar-se i aprenen la llengua per tal d'adquirir un cert mimetisme, quan s'agrupen en nuclis dominants es pensen que són els amos del món i els posseïdors de la veritat, amb el seu cante i el seu vi. Es mofen de les sardanes, que troben fades, insípides, o de la llengua, tot i que ells parlen com parlen. És una mica allò de l'antic cartell sobre Múrcia i Catalunya, on acabaven i començaven. Però això no és una nota aclaparadora ni dominant i desapareixerà en un món millor, en un món on l'única guerra que hi haurà serà la guerra contra la ignorància. (p.202-203)

I per aquells que no tenien clar que els immigrants estimessin la terra que els havia acollit, Candel (1964) els hi descrivia la situació dels nouvinguts i dels seus fills de la següent manera:

Se senten conquistats per Catalunya; no del tot, és clar, però sí en alguns –bastants– aspectes; els principals, potser. En primer lloc, si els diuen murcians o gallecs s'enfaden; si els diuen catalans, no. Si els diuen murcians, ho neguen. <<Jo he nascut a Catalunya.>> <<I els teus pares, què?>> Sí, els pares d'ells no són catalans. Però ells han nascut a Catalunya, i hi insisteixen. Ara, no els insulteu Múrcia, no els insulteu Cartagena. Ells sí, que poden fer-ho. Vosaltres no. Davant la persistent i discutida qüestió: <<...heu vingut a menjar-vos el pa dels catalans...>> es posen furiosos, naturalment!, i aleshores, només aleshores, malparlen de Catalunya. A ells no els el regala ningú, el pa; ells se'l suen; són tan treballadors com el primer català, treballen

més que els catalans; què farien els catalans sense ells? De totes maneres, això els passa aviat. I de vegades ells mateixos, amb la mateixa espasa flamígera esmentada de <<heu vingut a menjar-vos el pa...>> etcètera, ataquen els darrers immigrants que denigren Catalunya. Punt. (pp 35-36)

La qüestió de la integració era problema dels uns i dels altres, de les facilitats que els hi posaven els d'aquí i de la voluntat del que arribava de fora. Perquè, per Paco Candel (1964), ser català no és ser millor que ser andalus. "Molt de compte, no anéssim a parar al problema dels blancs i dels negres, o dels alemanys i dels jueus" (p. 349) deia. Andreu Domingo també hi fica cullerada:

Moltes vegades no és tant important la seva capacitat d'adaptació com la nostra capacitat d'integració. Tenim uns espais socials ja predeterminats perquè tenim unes imatges per a cada un dels orígens. A uns els hi cauen bé les poloneses perquè tenen els ulls blaus i són catòliques, altres creuen que els llatinoamericans són millor perquè també són catòlics i parlen la llengua... Tot això, en el fons no depèn de l'immigrant perquè a ell ningú li ha explicat tot aquest embolic que tenim aquí. Al final el que marca molt la millor o pitjor adaptació és les oportunitats que els hi donem nosaltres. Les reals que donen el mercat i les imaginàries, aquelles no materials que tenen un efecte real entre la gent.

Tot i aquesta integració, durant aquests últims anys de la dictadura i els primers de la democràcia a Espanya, els andalusos que havien arribat a Catalunya començaven també a exportar alguns dels costums que tenien a les seves terres, com va ser el cas de la Feria de Abril. Aquesta festa va néixer a Sevilla l'any 1847 com a punt de trobada per a que la classe dominant andalusa pogués incrementar els seus negocis. A Catalunya, la Feria comença a gestar-se l'any 1971, a Castelldefels, de la mà d'un col·lectiu vinculat a la Casa d'Andalusia de Barcelona i amb el suport del primer director de política migratòria del govern andalus, Gonzalo Crespo. Davant l'èxit d'aquella primera trobada, la Feria es va allargar fins al 1978 a Castelldefels. Després, passaria per l'Hospitalet del Llobregat i el 1980 s'instal·la, fins al 1993, a Barberà del Vallès.

Ja en democràcia, gairebé contemporàniament al naixement de la Feria de Abril catalana, els andalusos començaven a prendre protagonisme també a les institucions. Ja no només eren les festes sinó que també prenen part en política.

En les primeres eleccions democràtiques al Parlament de Catalunya, el 20 de març de 1980, Convergència i Unió, encapçalada per Jordi Pujol, guanyava els comicis amb el 27,7 per cent dels vots, seguit del Partit Socialista de Catalunya, amb el 22,3 per cent, i ja més lluny quedaven altres forces com el Partit Socialista Unificat de Catalunya, Unión de Centro Democrático, Esquerra Republicana de Catalunya i Alianza Popular. L'últim partit que va obtenir representació a l'hemicicle català va ser una formació que portava per nom 'Partido Socialista de Andalucía – Partido Andaluz', que va aconseguir dos diputats al Parlament gràcies als 71.848 vots que va rebre –un 2,66% del total–. Era un partit que demanava el suport dels andalusos, que es movia entre les cases regionalistes i que proclamava Catalunya com la novena província d'Andalusia. És bo destacar quin era l'ambient al Parlament català quan aquesta força va irrompre a l'hemicicle. Una notícia publicada al diari El País el 23 de juliol de 1980 destaca la discussió que hi havia entre els partits catalans sobre la idoneïtat de tenir una formació com el 'Partido Andaluz' a Catalunya. Reproduïm els tres primers paràgrafs en castellà escrits per la periodista Mercedes Rivas sota el titular 'Fuertes tensiones en el Parlamento catalán por la creación del grupo andalucista':

«En este Parlamento Convergencia Democrática de Cataluña (CDC), UCD e Izquierda Republicana de Cataluña (ERC) están fomentando la división de las dos comunidades que viven en Cataluña». Con estas palabras, Antoni Gutiérrez Díaz, secretario general del PSUC, resumía el debate que durante todo el día de ayer se llevó a cabo en el Parlamento catalán, y cuyo principal resultado fue que los dos diputados del Partido Socialista Andaluz (PSA) podrán tener grupo parlamentario propio, gracias a los votos de Convergencia Democrática, UCD y ERC.

Socialistas y comunistas mantuvieron una fuerte oposición a la creación de dicho grupo basándose en que el único objetivo que mantenían los citados grupos era dividir la comunidad entre catalanes e inmigrados. Los argumentos en que se basaron UCD, CDC y ERC iban encaminados a romper el actual Grupo Mixto, formado por los dos diputados andalucistas y por Josep Benet y Pere Portabella, candidatos independientes en las listas del PSUC. Los portavoces de ERC, UCD y CDC defendieron la necesidad de que los andalucistas tuviesen «su propia voz», al mismo tiempo que hacían un llamamiento a Josep Benet y Pere Portabella para que se integrasen en el grupo parlamentario Comunista.

Tras la votación, en la que resultaba ganadora la propuesta de que el PSA tuviese su propio grupo parlamentario, el presidente de la Generalidad, Jordi Pujol, con visible nerviosismo, tomó la palabra para aclarar que como máximo responsable del ejecutivo creía que no había que darle excesiva importancia al debate ya que «era coyuntural y nada trascendental». «Nuestra acción de Gobierno», manifestó Jordi Pujol, «se ha de inspirar en los principios de tolerancia, convivencia, respeto y diálogo. Nuestra razón de existencia es defender al pueblo de Cataluña, a una sola comunidad. Si en Cataluña hay un pueblo será de matriz catalana, y si no es así, no lo será», añadió.

Però el seu discurs reduccionista i poc cohesionador va acabar fracassant i va perdre la representació en els següents comicis autonòmics. Tot i així, la influència política dels andalusos no va acabar aquí. Quan començava a diluir-se l'invent del 'Partido Andaluz', l'any 1982 es crea la 'Federación de Entidades Culturales Andaluzas de Cataluña', coneguda com la FECAC. Lluís Cabrera, de la plataforma Altres Andalusos, assegura que és un invent dels polítics d'Andalusia. "Si les urnes no van estimar el 'Partido Socialista de Andalucía', millor posar en marxa un artefacte que, sota la ingènua cuirassa de l'enyorança i el respecte per la diversitat cultural, faci el mateix que el 'Partido Andaluz' però sense que el poder se'l guanyi amb els vots democràtics dels ciutadans" diu Cabrera que, a més, li atribueix una bona relació amb qui en aquell moment estava al capdavant del govern de la Generalitat, Convergència i Unió. Aquesta entitat recull el testimoni de la Casa d'Andalusia de Barcelona i s'encarrega d'organitzar la Feria de Abril de Catalunya, que al 1994 es trasllada a Can Zam, a Santa Coloma de Gramenet; després passaria per Sant Adrià del Besòs entre 2001 i 2004 i, finalment, al 2005 s'establiria de manera definitiva a l'esplanada del Fòrum de les Cultures, a Barcelona.

No és difícil imaginar l'interès polític que despertava una associació que es feia dir representant dels interessos dels andalusos i la necessitat que tenien els partits catalans de guanyar-se la seva simpatia per aconseguir més votants. Primer ho va fer Convergència i Unió i, com assegura Lluís Cabrera, més tard ho va intentar el Partit Socialista de Catalunya, que des de l'Ajuntament de Barcelona, va posar facilitats per fixar la residència de la Feria de Abril al recinte del Fòrum de Barcelona. "D'aquesta manera la Feria de Catalunya aconsegueix fer-se rellevant a

les agendes dels partits polítics i dels mitjans de comunicació” assegura el president d'Altres Andalusos.

Però qui finança aquesta entitat? Segons Lluís Cabrera, qui hi posa la majoria dels diners són “la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya amb diferents Conselleries com Cultura, Presidència i Benestar i Família, i després la Junta de Andalusia i alguna diputació andalusa”. Si fos així, quedaria demostrat l'interès que hi tenen les dues formacions que s'han repartit aquestes institucions fins al moment a Catalunya: Convergència i Unió i el Partit Socialista de Catalunya.

Tot i així, la jugada no els hi va sortir gaire bé als partits polítics catalans. Amb el ressò que havia pres la FECAC i la por que li tenien les formacions polítiques per la gent que suposadament podia mobilitzar aquesta entitat, es va acabar convertint en un grup de pressió contra les decisions polítiques. Segons Lluís Cabrera, el fet que consolida la FECAC com un lobby és la seva postura contra la Llei del Català de l'any 1998, aprovada per majoria al Parlament de Catalunya però que no va agradar gaire al col·lectiu. En aquell moment, la FECAC, amb el seu president, Francisco García Prieto, al capdavant, van negar l'entrada al recinte de la FERIA a qui liderava la Conselleria de Cultura, Joan Maria Pujals, i el van amenaçar de recollir signatures en contra per derogar la llei. Al final, no va ser necessari perquè tot i que l'amenaça no es va materialitzar, l'entitat andalusa es va endur un augment del pressupost per part de les institucions catalanes. Cabrera es queixa: “per què no van deixar que ho fessin? Per por. La por de no estar segur de la teva gent. A partir d'aquest xantatge, quan aquest home [García Prieto] veu que els polítics, a través d'aquesta fractura mental, donen més diners, cada vegada que hi ha un acte de més autogovern ell es manifesta en contra”. I així ho van fer quan Pasqual Maragall va presentar el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya l'any 2004, i la FECAC denunciava que no havien estat consultats durant l'elaboració del text. I encara més recentment, l'any 2009, quan es van oposar a les consultes sobre la independència de Catalunya que es van dur a terme en diferents pobles i ciutats del territori català.

És, precisament, amb l'auge de l'independentisme que els partits polítics catalans i la immigració andalusa dels anys 50-60 tornen a anar de la mà. A Catalunya, entre el 2009 i el 2012 comencen a produir-se mobilitzacions i una sèrie de fenòmens que fins ara no s'havien produït: el 30 d'abril de 2011 es fundava l'Assemblea Nacional Catalana, liderada per Carme Forcadell, que un any després encapçalava la manifestació de la diada de l'Onze de Setembre de 2012, on més d'un milió de persones van omplir el Passeig de Gràcia de Barcelona sota el lema 'Catalunya, nou estat d'Europa'. A nivell polític, el President de la Generalitat en aquell moment, Artur Mas, decidia convocar eleccions pel 20 de novembre per aconseguir una majoria independentista al Parlament. Tot i que la jugada li va sortir malament a la seva coalició –ja que va perdre fins a 12 escons– el conjunt diputats dels partits en favor del dret a decidir que formaven part de l'hemicicle català s'ampliava.

Sota aquest context, l'any 2013 a l'Hospitalet del Llobregat es donava a conèixer una associació que portava per nom Súmate. Era el 3 d'octubre i al Centre Cultural Bellvitge hi havia majoria de gent immigrada espanyola. També s'hi havien sumat representants de partits polítics com Joan Tardà, d'Esquerra Republicana de Catalunya, Meritxell Borràs, de Convergència i Unió, Anna Arqué, d'Unitat per Barcelona, Jordi Miralles, d'Esquerra Unida i Alternativa, Joan Maria Piqué, cap de premsa del president Artur Mas, i, fins i tot, la presidenta de l'Assemblea Nacional Catalana, Carme Forcadell. Alguns mitjans de comunicació se'n van fer ressò: "Neix Súmate per vindicar la independència en castellà" titulava El Punt Avui; "Neix al Baix Llobregat un grup de castellanoparlants per la independència" suggeria La Vanguardia a partir d'un teletip de l'Agència EFE; "La llengua és per morrejar-nos" titulava el periodista Toni Vall en una contra-crònica al Diari ARA. Es definien com a castellanoparlants, se sentien espanyols i catalans, però que farts de l'asfíxia econòmica a la que els sotmetia l'estat espanyol, reivindicaven el dret a decidir i la independència de Catalunya.

"Confesso que no he estat mai independentista" va ser la primera frase del president de l'entitat, Eduardo Reyes, que servia per arrancar el seu discurs a l'auditori del Centre Cívic Bellvitge. Ell va néixer el 1951 a Còrdova i amb 10 anys va marxar amb la família cap a Barcelona. "Els meus pares van venir aquí perquè no hi havia possibilitats de seguir endavant a Còrdova" recorda Reyes. Des dels 11

anys ha treballat a tallers de fusteria, com a decorador i en diverses empreses més. Ara viu a Cervelló. Segons Reyes, Súmate “és un grup de persones que entenen que el dret d’un poble a decidir el seu futur polític és la cosa més natural del món” tot i que no amaga que la crisi econòmica els hi hagi obert els ulls. “Votar independència és seguir el camí dels meus pares, que quan van venir ho van fer per donar una vida digna als seus fills i independitzar-se dels cacics i la oligarquia política que hi ha a l’estat espanyol i sobretot a Andalusia” apunta Reyes.

Segons expliquen al llibre *Súmate, cuando todos contamos* (2014), escrit per la periodista Núria Clotet i l’historiador Jordi Fexas, però amb les veus dels diferents integrants de l’associació, l’entitat va néixer en una reunió de gent indignada. Es van conèixer a través de les xarxes socials, i la primera trobada es va produir el 15 de maig de 2013 a Sant Vicenç dels Horts. Eren una quarantena de persones que compartien dues característiques: eren castellanoparlants i creien que la independència de Catalunya era la solució als seus problemes. “Jo podia dedicar-hi més temps que ningú, vaig aixecar la mà i vaig dir que volia ser president perquè hi podia dedicar tot el meu temps” assegura Eduardo Reyes. Segons el mateix llibre, cadascú va aportar els seus coneixements per la causa: els periodistes es van dedicar a la comunicació, els comptables van portar la tresoreria... I d’aquesta manera, expliquen que van arribar fins on són ara, amb uns 400 socis que paguen la seva quota mensual, entre els quals hi ha gent com el periodista i empresari Miquel Calçada, l’actor i director Joan Lluís Bozzo o l’escriptor Albert Sánchez Piñol.

El fet de parlar en castellà i de tenir vincles afectius amb la resta de l’estat són els aspectes que més remarquen en el seu discurs i, també, els que més sorprenen a la resta de la gent i amb el qual intenten convèncer aquells que són com ells i estarien indecisos en un hipotètic referèndum sobre la independència de Catalunya. Però per alguns això no hauria de ser notícia. El sociòleg Andeu Domingo explica la seva teoria:

Els de Súmate no es singularitzen pas per la característica demogràfica sinó perquè és una opció política organitzada. Però hi ha molta gent que té les mateixes característiques i no s’ha organitzat. No tenen una excepcionalitat. Són com el comú dels

mortals d'aquest país. La qüestió és: com és que són independentistes? No és la primera vegada que m'ho pregunten. Però no ens hauria de semblar excepcional. Potser la notícia hauria de ser que per què ens sembla excepcional això. Si el 70% de la població de Catalunya prové de la immigració ja estic dient que no són excepcionals en quan a les seves característiques. És excepcional que siguin independentistes? En el fons no t'estan dient això. El que t'estan dient és que gent amb avantpassats que procedeixen de la immigració són independentistes. Però a mi això tampoc em sembla excepcional.

El discurs de Súmate també porta cua pels que defensen la interculturalitat i no pas la multiculturalitat a Catalunya entre immigrants i catalans. És Lluís Cabrera qui introdueix aquesta teoria. La primera, la defineix com a “osmosi, intercanvi, bescanvi, interacció, préstec, fusió i disposició per a compartir identitats”. En canvi, la segona, la que creu que estan imposant equivocadament des dels partits polítics catalanistes, vindria a ser la convivència sense contacte entre diferents cultures en un mateix territori. Per això, el president de Altres Catalans escrivia el següent en un text que em va cedir expressament i que havia estat retallat a les pàgines de El Periódico de Catalunya del 24 de setembre de 2014:

Tot quadra en el futur país de les meravelles. L'Assemblea Nacional Catalana i Òmnium Cultural acullen, civilment, els catalans que parlen la llengua pròpia; Súmate, els espanyols que també parlen la seva llengua pròpia, cadascú amb la seva i que no s'entremesclin. Impossible trencar les dues pureses, inviable trencar la Catalunya dual. El que és important és la propaganda: que es visualitzi que hi ha espanyols que són seguidors de 'la roja' i del Reial Madrid que, tot i patir dues anomalies, són independentistes. Als tòpics exteriors se'ls barra el pas amb els interiors. De nou un altre dispositiu de divisió a la base, perquè per dalt, les cúpules copulen a la mateixa habitació del mateix hotel. Dintre d'aquesta ordenació, Esquerra Republicana de Catalunya i Convergència Democràtica, en la seva basant política, i, l'ANC i Òmnium, en la civil, poden continuar amb els seus plantejaments de supremacia en relació amb la llengua, la identitat i la cultura. Les bases necessiten sentir-se segures que els immigrants no els hi robarem allò que és seu i exclusivament seu. El respecte a la propietat és intocable, només faltaria.

El mateix Lluís Cabrera creu que Esquerra Republicana de Catalunya hi ha posat mà. “L'auge de l'independentisme i la fractura interna de la FECAC, animen Esquerra Republicana a crear un nou artefacte que serveixi per incidir en el camp

de la immigració en l'etapa actual" assegura. Des de Súmate, en canvi, es defensen. Antonio Baños, periodista i col·laborador de la Comissió de Comunicació de Súmate, diu que és absurd. Reconeix que està inspirat en el discurs que Oriol Junqueras va fer servir per ser alcalde de Sant Vicenç dels Horts, però recorda que a l'associació "també hi ha votants del Partit Socialista, d'Unión Progreso y Democracia i del Partit Popular".

Molta gent a qui li preguntes si coneix Súmate, t'assegura que no n'ha sentit mai a parlar. Observant els actes grans de l'Assemblea Nacional Catalana i d'Òmnium Cultural, com a la V o la Via Catalana, o en les fotografies de reunions amb els partits polítics, on a més d'aparèixer-hi el president Artur Mas o Oriol Junqueras, líder d'Esquerra Republicana, només hi apareixen tres entitats més com a representants de la societat civil catalana independentista: les ja esmentades liderades per Carme Forcadell i Muriel Casals i la que encapçala Josep Maria Vila d'Abadal, l'Associació de Municipis per la Independència. Serà que no tenen prou protagonisme en l'escena mediàtica? "És qüestió de volum de socis" respon Eduardo Reyes.

Però una associació independentista nova, en plena discussió dialèctica i política entre partidaris i detractors de la separació de Catalunya de la resta de l'estat no podia quedar sense rebre. Fins i tot se'n qüestiona el finançament. Per exemple, l'economista Gonzalo Bernardos, en tertúlia al programa 'El Món a RAC1' el dia 4 de desembre de 2014, va acusar en directe a la Generalitat d'injectar diners a Súmate. A aquestes declaracions, Antonio Baños respon que tant de bo el govern català els hi donés diners. Diu que només tenen les aportacions dels socis i les facilitats que els hi posen altres entitats com l'ANC i Òmnium Cultural, que els ajuden a muntar els actes i els hi cedeixen espais.

Precisament, quina relació té Súmate amb les altres associacions independentistes com l'Assemblea Nacional Catalana o Òmnium Cultural i quina funció especial tenen respecte d'aquestes? "La relació és molt bona, perquè la gent que potser no els pot ni veure, a nosaltres ens rep per escoltar-nos i aprofitem aquestes sinèrgies per arribar a la gent i dur-los el missatge que Catalunya pot anar millor sola que mal acompanyada" confirma Eduardo Reyes. D'altra banda, Antonio Baños

assegura que, a més d'interactuar amb aquesta gent amb la que l'ANC i Òmnium no poden, també tenen la funció de "sorprendre i convèncer al catalanisme més clàssic, que encara veia que hi havia els catalans i una gent que s'havia d'adaptar però que no eren gaire fiables, que mai defensarien la identitat de Catalunya; Súmate els ha acabat interpel·lant i els hi diem que el català és la llengua dels independentistes però no de tots, i que el castellà és la llengua dels borbònics però no la de tots".

En canvi, Lluís Cabrera qüestiona aquesta decisió d'anar per separat: "Per què les sectorials de la ANC no recullen la gent que es consideren de Súmate? No hi ha gent a l'ANC que parli castellà? Per què no fem una única ANC?". Ell mateix es respon apuntant que dins del catalanisme polític i les associacions com l'ANC i Òmnium hi ha gent als quals ell anomena 'catalibans'. "Són aquells que els hi és impossible admetre en el seu interior que el castellà també és patrimoni d'aquest poble perquè és un poble mestís, i això no ho accepten perquè se'ls hi cauen molts mites" apunta Cabrera.

Per tant, ens podríem preguntar si és la llengua el problema, si la relació entre el català i el castellà a Catalunya provoca desavinences. A principis de la democràcia espanyola, la política lingüística ja era un dels aspectes més discutits del moment. Recent arribat al Palau de la Generalitat després de vèncer a les eleccions del 20 de març de 1980, Jordi Pujol, posa en funcionament la política de normalització lingüística, que posaria en el centre del debat sobre la immigració la qüestió de la llengua. Andreu Domingo (2014) assegura que per Pujol "la llengua catalana constitueix el nucli de la cultura catalana i esdevé la clau de la definició i legitimació de la identitat nacional" (p.119). Des d'aquells anys, la discussió sobre la manera que s'han de combinar el català i el castellà en la societat catalana s'ha allargat fins als nostres temps.

Però tornant a l'època actual, el president d'Altres Catalans, Lluís Cabrera, ho té clar: "Si aquests partits independentistes parlessin amb la boca oberta dient que el castellà, com el català, són llengües pròpies de Catalunya, perdrien vot catalanistes. Estan en una pinça! No saben com sortir-se'n. I per això surt Súmate! Com que s'expressen en castellà, els 'catalibans' els veuen com a bona gent. <<Són espanyoles

i nos entienden>>”. I què en pensa Súmate? En una hipotètica Catalunya independent, quins idiomes han de ser els oficials? El president de l’entitat, Eduardo Reyes, creu que tant el català com el castellà haurien de ser llengües cooficials. Una posició raonable si ho relacionem amb la visió de Lluís Cabrera. Si fos com diu el president d’Altres Catalans, Súmate seria la veu d’Esquerra Republicana en els temes més complicats, com és el cas de la llengua.

Ara bé, deixant el tema de la llengua, si continuem fent una mirada a les onades migratòries a Catalunya, veurem que la immigració no s’ha frenat en aquests primers anys del segle XXI, al contrari, s’ha produït una nova onada entre el 2000 i el 2015. Es tracta de la immigració internacional. La globalització ha desbordat les antigues fronteres dels països i s’ha normalitzat el moviment de persones a escala mundial. A casa nostra, aquest fet ha provocat que Catalunya passés dels 6 milions d’habitants al final de l’anterior mil·lenni, als gairebé 8 milions que hi ha actualment. Bona part d’aquest augment es deu a l’arribada, sobretot, de gent provinent de l’Amèrica Llatina. Andreu Domingo (2014) escriu:

L’afluència d’immigrants procedents d’aquest continent pot ser explicada parcialment pels factors d’expulsió que han incidit en un o altres països com per exemple la dolarització de l’economia equatoriana a l’any 2000, el ‘corralito’ argentí al 2001, o la violència i la inestabilitat política endèmiques d’altres països de la regió com Colòmbia. També hi va contribuir l’enduriment de la política migratòria nord-americana, que afectà especialment alguns dels països llatinoamericans com l’Equador o la República Dominicana. Però, costat per costat de les regularitzacions efectuades pel govern espanyol i la situació en origen o països tercers, trobarem altres factors politicojurídics que marcaran la fluctuació dels fluxos, essent els principals la demanda de visat Schengen a l’Equador, Colòmbia i Bolívia, els anys 2001, 2003 i 2007, respectivament, amb el resultat de precipitar l’arribada, a causa de l’anunci previ de l’aplicació del control, i el canvi de la composició per sexe i edat dels fluxos posteriors, degut al reagrupament familiar. (p.30-31).

Seguit de la immigració Llatinoamericana, en l’aportació de gent de l’exterior de Catalunya també hi destaca l’arribada de gent del Marroc i de Romania. És per això que la pregunta sorgeix sola: en aquest cas, Súmate també és el col·lectiu que s’intenta adreçar a aquestes persones tot i que ja no són espanyoles? Segons Eduardo Reyes, “hi ha una organització per a ells que es diu ‘Sí, amb nosaltres’, que

recull gent d'altres països". Sobre aquesta última associació, aquest n'és el seu manifest, penjat a la seva pàgina web:

Som una associació sense ànim de lucre, apartidista, horitzontal i participativa, constituïda per ciutadans i ciutadanes de Catalunya procedents d'altres parts del món que estan a favor del Dret a Decidir i del procés d'autodeterminació.

Aquesta plataforma ciutadana pretén oferir un espai de convivència, informació i resposta, abordant, d'una manera clara, transparent i el més proactivament possible, el debat sobre el futur de Catalunya. Per això entenem que com a ciutadans/es d'aquest país també hem de formar part d'aquest històric procés polític, econòmic i social, ja que ens afecta hàgim nascut aquí o no. Creiem que és important estar els més informats i compromesos davant un fet sense precedents que marcarà la resta de les nostres vides i la de les nostres famílies que també formen part d'aquest país.

'Sí, amb nosaltres' no pretén ser competència d'altres plataformes ciutadanes que ja estan desenvolupant un magnífic treball en aquest sentit. Tot el contrari, pretenem només ser un pilar més, que complementi tota la feina d'aquestes entitats. Creiem doncs en la sinergia i el treball mancomunat. Per això volem treballar conjuntament amb tots els actors socials, polítics, cívics, culturals, lingüístics i fins econòmics que tinguin objectius que s'ajusten a l'ideari de la nostra organització.

'Sí, amb nosaltres', tot i que majoritàriament formada per i per a ciutadans/es nascuts/des fora de l'Estat espanyol, som una associació oberta a totes aquelles persones que desitgin formar part d'aquest projecte social i aportar el seu gra de sorra per enfortir encara més.

Si lliguem caps, es comença a dibuixar l'estratègia comunicativa que tenen les entitats independentistes per donar a conèixer el procés. Començant per l'Assemblea Nacional Catalana, Òmnium Cultural i l'Associació de Municipis per la Independència, veiem com el seu objectiu majoritari, el gruix de persones a qui han de convèncer, està format per la gent de parla catalana i nascuda a Catalunya. Seguit d'aquestes entitats, ens trobem amb Súmate, que ja es focalitza més en el sector castellanoparlant i en l'immigrant de procedència espanyol. I, finalment, hi ha 'Sí, amb nosaltres' dirigida a la immigració internacional.

Anant anys endavant, mirant cap al futur, parlant d'aquesta hipotètica Catalunya independent, un cop fet el referèndum i declarada la República catalana, seria interessant saber quina funció tindran totes aquestes entitats sobiranistes. En el cas de Súmate, segons Eduardo Reyes, entraria en una fase d'hivernació. "Si podem seguir servint a un país, doncs seguirem fent-ho, però ja des d'altres perspectives". En canvi, el periodista Antonio Baños revela que la idea inicial de l'associació era dissoldre's després del 'procés participatiu' del 9 de novembre de 2014. "Els nostres líders van pensar que ens agradava tant el procés, que ens en donaven un any més, i ara estem fent altres coses" ironitza. Un moviment que, qui sap si al final s'acabarà produint mai.

Conclusions

La política i la immigració han anat sempre agafades de la mà a Catalunya, això queda clar. Ja des de les primeres onades migratòries del segle XX, els partits polítics han intentat treure rèdit de la situació d'uns nouvinguts que arribaven a terres catalanes buscant prosperitat i que desconeixien l'embolic politicolingüístic que viu el nostre territori. Hem vist com des de les formacions polítiques i la burgesia catalana s'intentava controlar un sector de la població que posava en perill el seu model de país. Però també com s'utilitzaven les associacions d'aquests immigrants en favor d'uns interessos, des de la FECAC i el seu espanyolisme fins a Súmate i el seu independentisme. Amb aquest reportatge s'ha intentat donar una visió més clara de qui són aquests col·lectius, com es van formar i quins objectius tenien.

Arribats a aquest punt, m'agradaria donar la meua visió de la situació que he investigat i que, de manera més o menys allunyada, he intentat explicar en les pàgines anteriors.

Les preocupacions del catalanisme més moderat als anys 50 i 60 per intentar mantenir el que ells consideraven la identitat catalana, el català de pura raça, han mogut les polítiques lingüístiques en favor dels interessos de cada formació política. Però des d'Andalusia també movien fils per intentar fer-se un lloc en el panorama polític català amb l'aparició del 'Partido Andaluz' i la seva política d'apel·lar a l'enyorança de la seva terra i de mobilitzar els immigrants de Catalunya en favor dels seus interessos; o, més endavant, amb la creació de la 'Federación de Entidades Culturales Andaluzas de Cataluña' i el lobby de la Feria de abril impulsades pel govern de la 'Junta de Andalucía'.

Quan aquests dos aspectes, el catalanista i l'andalús, han xocat s'han posat de manifest les raons que cadascú tenia sobre l'altre. Els partits polítics catalans van veure en aquell moment que tenien davant una immigració que havien de cuidar si volien guanyar vots, sota el temor que els andalusos es poguessin mobilitzar en massa, com demostren les subvencions que els hi donaven, els intents d'apropar-s'hi i les cessions que els hi van fer. D'altra banda, el sector andalús que controlava

les associacions aprofitava aquella por que produïa a les formacions polítiques per treure'n rèdit econòmic i pressionar contra les decisions que anaven en contra dels seus ideals. Una associació que considero que és poc representativa de la voluntat de tots els immigrants espanyols que van venir a Catalunya en aquella època, tot i que sembla que Convergència i Unió i el Partit Socialista de Catalunya no veien així.

Cadascuna de les posicions es podria considerar poc moral i poc ètica. Però la cosa no es va quedar aquí. En l'època de l'efervescència independentista, els partits polítics van veure amb bons ulls 'l'aparició' –no tinc cap prova que fos una invenció d'Esquerra Republicana més enllà de la paraula de cadascun dels entrevistats i de la documentació consultada– de Súmate. Ho considero una gran estratègia intentar buscar una altra manera d'apropar-se als territoris on l'Assemblea Nacional Catalana no arriba propagant el missatge independentista. Tot i així, em porta a considerar aquesta associació com la FECAC del segle XXI, un grup maniobrat des de les elits polítiques en favor dels seus interessos.

A més, considero que s'utilitza la llengua com una arma política més, com si a algunes formacions els hi fes por fer servir el castellà i enviessin aquest grup per evitar que paraules en la l'idioma oficial d'Espanya surtin de la seva boca. Això sí, quan els líders independentistes la utilitzen, ho fan per adreçar-se de manera paternalista a un sector de la població que creuen que no entén el català, que està indecís i que només interessa quan falten vots a l'hora de la veritat, a les urnes.

Tinc entès que la mescla de cultures enriqueix un país. I en pocs llocs hi ha tantes cultures com a Catalunya, lloc d'acollida d'immigrants des de fa centenars d'anys. La cultura espanyola forma part de la catalana, ens agradi reconèixer-ho o no. No veig una Catalunya independent amb una cultura catalana imposada, perquè l'estructura del país tremolaria. Crec en el català i en el castellà com a llengües oficials del nou estat.

D'altra banda, encara hi ha molt camp per investigar en aquest tema tant delicat com és el de la immigració. En primer lloc, estaria bé fer un recorregut, més enllà de les associacions, per les diferents polítiques que han dut a terme tant Convergència i Unió com el tripartit PSC-ERC-ICV sobre els immigrants, la llengua i

la cultura catalanes. En aquest reportatge hi he intentat passar de puntetes perquè és un camp molt extens i que donaria per més d'un reportatge. A més, també trobo interessant aclarir quina relació hi ha entre l'Assemblea Nacional Catalana, Súmate i 'Si, amb nosaltres'. Trobo si més no curiós que apareguin del no res dues associacions que venen a cobrir els nínxols de mercat que l'ANC no pot abastar com són la immigració espanyola i la internacional. I ja per últim, hi ha un tercer tema que també podria ser motiu de recerca com és el de la FECAC, com es va crear, qui movia els fils i com s'ha portat a terme la gestió de la Feria de Abril catalana.

Aquest últim punt sobre la Feria de Abril, per donar una pinzellada al tema he decidit incloure a continuació l'entrevista, editada, que vaig fer a Lluís Cabrera, president de la plataforma Altres Catalans, un dels que va denunciar pràctiques corruptes en el funcionament de la Feria de Abril i que també ha estat vinculat a Súmate. Per això, crec que l'entrevista és prou rellevant, des de la seva visió de l'independentisme –ell forma part de la onada migratòria que va venir d'Andalusia–, passant per la seva visió de Súmate i acabant en el funcionament de la Feria. D'altra banda, i ja per acabar, també he decidit incloure l'entrevista editada al president de Súmate, Eduardo Reyes, en versió original, perquè trobo interessant donar a conèixer la seva visió completa tant de la formació de l'associació com de la independència de Catalunya i el panorama polític actual. Són dues entrevistes que s'han utilitzat en algunes ocasions durant el reportatge però que considero que cal llegir al complet per acabar d'entendre la qüestió. Als Annexos he inclòs també les transcripcions de les dues entrevistes personals que s'han fet, a Antonio Baños i a Andreu Domingo.

Entrevista a Eduardo Reyes

“Se llame Cataluña o San Petersburgo, estoy luchando por la solidaridad y el bienestar de un pueblo”

Eduardo Reyes llegó a Barcelona con 10 años. Vino con su familia desde Córdoba en busca de un futuro mejor. Ahora vive en Cervelló. Votante socialista de toda la vida, el 3 de octubre de 2013 decidió de meterse de lleno en política con 60 años a sus espaldas cuando decidió presidir una nueva asociación independentista, Súmate, dirigida a la gente como él, inmigrantes españoles que creen que la independencia de Cataluña dejará un futuro mejor para sus hijos.

¿En qué momento tus padres deciden venir a Cataluña?

Mi caso quizás sea un caso distinto. Mis padres vinieron aquí porque no había posibilidades de salir adelante en Córdoba. Mis padres tenían un taller de mecánica en Córdoba. Teníamos tornos y maquinaria y reparábamos coches y camiones. Pero allí no se podía trabajar. A parte de que no había trabajo, cuando hacías un trabajo difícilmente te pagaban si no era con un saco de arroz o de garbanzos. Eso no era vida. Mis padres tenían posibilidades de ganarse muy bien la vida y montar aquí un taller. Éramos 8 hermanos, todos sabíamos la mecánica, teníamos oficio y mi padre quería prosperidad. Llegamos aquí y había tanta prosperidad en aquellos tiempos que mis hermanos empezaron a trabajar enseguida. Se derrumbó la ilusión de mi padre por el taller pero salimos todos adelante. Hoy tengo sobrinos que tiene 30 y pico años y son abogados, médicos... es decir, hay una posibilidad de prosperar que allí no la había. Ahora lo que quieren hacer es tirar esto hacia atrás. Quieren una sociedad inculta, dominada, con miedo y eso no lo van a conseguir.

Este miedo ya lo pasaron nuestros padres y nosotros no estamos dispuestos a pasarlo.

¿Hay un momento clave en el que usted salga y diga “soy independentista”?

La gota que colmó el vaso de la indignación ha sido el gobierno del PP. El PSOE ya defraudó y mucho con el “Súper González” este. Pero luego ya, cuando llega un gobierno que hace todo tipo de promesas y que ves que una a una les da la vuelta y hace todo lo contrario de lo que promete, ya piensas que nos toman por idiotas. Yo nunca los voté y nunca creí en ellos porque no se puede creer en un gobierno que pertenece a un partido que está creado por un ministro de Franco. Esto ya es ser muy capullo para creer en eso o tener falta de memoria histórica. Si atiendes un poquito la política y ves los partidos que han gobernado en España ves que este no es el camino. Yo creo que esto hay que disolverlo hasta que desaparezca totalmente. Y la única manera que se puede hacer es desde Cataluña. La sociedad catalana tiene un poder de convocatoria tan extraordinario que es superior a cualquier partido o coalición de partidos que haya. La sociedad catalana es la que puede mandar en su destino.

¿En qué momento decidís crear una asociación como Súmate?

Supongo que llega un momento que la indignidad te explota. Sientes indignación de que te traten como te tratan, de que subestimen el poder de un pueblo si se levanta y que te traten lo más inhumano posible. Llega un momento que la gente dice que hasta aquí hemos llegado y ya no tiene miedo a decir lo que siente. Incluso a nivel familiar y de amistad, que muchos no comulgan contigo pero tu piensas que es así, lo voy a decir a los cuatro vientos y te importa un pepino lo que piensen los demás. Luego resulta que ves que lo que tu piensas lo piensa muchísima más gente. Mis padres me trajeron a Cataluña para darme una vida más digna y el votar independencia es seguir el camino de mis padres, que cuando vinieron aquí fue para dar una vida más digna a sus hijos e independizarse de los caciques y la oligarquía política que hay en el estado español, y en Andalucía más que aquí todavía.

¿Cómo definirías Súmate?

Es un grupo de personas que entienden que el derecho de un pueblo a decidir su futuro político es lo más natural del mundo. Por lo tanto, nosotros apoyamos, que no quiere decir que sea un poco debido a la crisis, el derecho a decidir de Cataluña porque es un pueblo que puede ser muchísimo más próspero y que no lo dejan. Entonces, este grupo de personas lo que quiere es hacer lo máximo posible para que Cataluña vaya más hacia delante, que no esté reprimida. Queremos apoyar el derecho a la independencia para eso.

¿Sin la indignación y la crisis habría aparecido Súmate?

Pues yo creo que no. Seguramente que no porque a mi si me preguntan de donde eres y estoy fuera, pues yo seguramente diría que español. Y si profundizan más diría que soy cordobés y que vivo en Cataluña y me siento catalán porque llevo tantos años aquí que me siento parte de Cataluña.

¿Para qué sirve Súmate?

Súmate sirve para que esas personas que no han participado en política. Cuando mis padres vinieron a Cataluña, vinimos a trabajar. Allí de política no entendíamos ni queríamos entender porque si allí tenías un trabajo y hablabas de política estabas en la puta calle ya porque el señorito de turno te podía echar. La desinformación que tienen no les da opción a opinar. Además tampoco les dejan opinar porque en cuando se salen del estatus de que son españoles, entre ellos ya se llaman traidores. Yo creo que cada uno puede tener su opinión. Los ingleses independizaron los estados unidos y eran ingleses, no americanos. Súmate se creó para dar esa información. Yo he dado 280 charlas en un año. He tratado de informarme y culturizarme sobre política para ver qué tendencias tiene cada partido, que pretende cada uno... no creía en la política ni en los partidos pero llega un momento que si te interesas, ves que dentro de la política también hay personas que merecen ser apoyadas para que la situación no sea la que es. La situación a la que nos han llevado los políticos ha sido única y exclusivamente partidista e interesados en ellos mismos y no en las personas. Prácticamente ves que todo el mundo lo que quiere es mandar. A mi me encantaría que Andalucía se

independizara y pudiera demostrar que puede subsistir sin que haya tantos títulos nobiliarios que mandan en todas las tierras de Andalucía. Se acabaron los Grandes de España, aquí ya no hay grandes ni pequeños. Aquí todo el mundo tiene derechos y se tienen que cumplir.

¿Cómo os organizáis?

Súmate surgió en una reunión de gente indignada y cada uno pusimos lo que podíamos poner. Yo podía poner más tiempo que nadie y levanté la mano y dije que le dedicaría todo el tiempo y que iba a ser el presidente. Creo que como gente emprendedora que soy, es la mayor empresa que he creado en mi vida. Porque es una empresa sin ánimo de lucro. Solamente por hacer algo que te sientas honrado y orgulloso de haber participado en la histórica temporada que vamos a pasar.

¿Cuántos socios tiene la asociación?

Socios de cuota somos unos 400. Luego tenemos muchos simpatizantes y adheridos a nuestro manifiesto.

¿Qué aporta de nuevo Súmate respecto a la ANC o Òmnium?

Hay muchas susceptibilidades respecto a gente de Extremadura, andaluces, gallegos... que piensan que esto de la independencia podría ser un entramado de la sociedad catalana porque se sienten más catalanes. Y no es así. Nos dirigimos a un público que, sin dejar de sentirse español, se siente catalán porque sus vínculos familiares ya son catalanes pero que siguen sintiendo aquel patriotismo irrompible de la España centralizada. Yo soy más bien de aquellas personas que dicen que son ciudadanos del mundo, que dicen que hay una injusticia donde la hay, sin importar si es negro o amarillo... pienso que debemos poner un poco de humanidad en las injusticias que se están haciendo para que esto no siga así. Porque detrás de mi vienen mis nietos, y luego mis bisnietos... y quiero que vivan en una sociedad más digna, más humana, libre de corrupción y de gentuza que lo único que quiere es vivir a costa de los demás. Creo que vale la pena luchar para que haya una armonía social.

ANC, Òmnium i la AMI se han convertido en una especie de lobby y son los que salen en los medios siempre encabezando el proceso ¿por qué no está allí Súmate?

Súmate está bastante con ellos. Cuando voy a alguna reunión con ellos siempre estamos juntos. Pero Súmate es una asociación que nació hace poco y los otros ya tienen unos años y quizás no tengamos la misma notoriedad. Participo mucho con ellos. Es cuestión de tamaño, volumen de socios... Súmate es tan querido como la ANC, todos nos quieren mucho.

¿Qué relación tenéis con estas dos entidades?

Muy buena porque como llevamos el mismo punto de destino... no el mismo camino porque ellos tienen su público que los apoya mucho y otra gente que no puede verlos. A nosotros la gente que a lo mejor no puede verlos, sí que nos recibe para escucharnos. Aprovechamos estas sinergias para llegar a la gente y llevarles el mensaje de que Cataluña puede ir mejor sola que mal acompañada.

¿Y con los partidos?

Estaremos apoyando todos los partidos que sean soberanistas

¿Y con los no independentistas?

Nos acercaremos a ellos para convencerlos de que lo mejor es la independencia. Pero ellos no se arriman a nosotros, no quieren saber nada de nosotros, no nos reciben. El único fue Miquel Iceta y le preguntamos que qué habían echo con el partido que yo siempre había votado. Me confesó que algo mal habían hecho pero que estaban allí. Hay mucha gente en Súmate que es del PSC y que está luchando por la independencia. Y otros que se han ido de los partidos porque no están de acuerdo con ellos.

Desde el Partido Popular se llegó a decir que en las cenas familiares en Cataluña habría crispación ¿Ha vivido alguna discusión subida de tono en su familia por el hecho de ser independentista?

Será en las suyas porque estarán mirando a ver quien se lleva más dinero o más poder. Yo tengo una familia muy extensa porque éramos 8 hermanos, que llevamos desde hace ya 50 y pico años en Cataluña. Seremos unos 100 y pico de personas y me veo con ellos y habrá personas de mi familia que no están de acuerdo o no están totalmente de acuerdo porque han percibido un mensaje contrario. Unos por miedo, sobretodo los mayores por eso de que sacarán los tanques. Ellos recuerdan una época de su vida en la que estábamos mucho más reprimidos en el sentido policial y eso les da miedo.

También salió publicado que el Ministerio del Interior y el CNI investigaban los colectivos independentistas ¿Se siente investigado?

Seguro que mi teléfono está intervenido porque cosas tan raras no ha hecho nunca. Hay un juego sucio. Es como cuando ves una manifestación con un montón de gente, con las manos remangadas que lo único que quieren es protestar y te reprimen con palos, balas de goma... la diferencia de eso es muy grande. Yo no creo que tengamos que llegar a nada de violencia. Aquí lo vamos a conseguir porque vamos a ser cabezones hasta el final. Cualquiera que esté en contra de un régimen, el régimen va ir en contra de él.

Pero España es un régimen pacífico ¿no?

Muy pacífico. Nos están ayudando mucho porque están haciendo mucho independentista con esa acción de gobierno tan sana y tan pura. Encima, cada cuatro años un gobierno nuevo que incrementa la deuda... En España no se sale tanto a la calle. Solo el 15-M. Pero aquí, en Cataluña, salen 2 millones de personas a la calle y sin violencia y con ganas de cambiar las cosas.

Y otros les acusan de traidores a España...

Si un niño pequeño te insulta, no vas a arremeter contra él. Nosotros somos gente de buena fue y luchamos para lo mejor para nuestros nietos. Somos personas que estamos luchando por el bien común de un pueblo y de España también. Yo creo que es desconocimiento. Quizás mucha gente me insulta porque tendrán envidia de que yo y gente como yo estemos considerados y piensan que esa consideración es como si nos vendiéramos. Aun así, son muy poquitos.

¿Desde fuera de Cataluña, cree que el independentismo se entiende?

No pueden entender una cosa de la que no tienen conocimiento. Yo pienso que Cataluña puede ayudar mucho a que España regenere la política. Si Cataluña se independiza y da un ejemplo de que hay algo más allá de un PP que no está 'jodiendo' vivos y les demostramos que podemos prosperar y salir de la crisis, verán que ellos también pueden hacer lo mismo.

Se llegó a decir en algunos medios que Súmate era una marca blanca de ERC...

También ha salido en los medios que estamos subvencionados hasta el cuello por Mas... Mira, hay una sociedad que se llama Sociedad Civil Catalana no sé como lo hacen pero le han dado un premio en Europa, salen en todos los medios de televisión, han sido recibidos por Rajoy, por Susana Díaz o incluso Artur Mas... Nosotros hemos sido recibidos solo por Artur Mas. No nos ha recibido ni Susana Díaz, ni Pablo Iglesias, ni Pedro Sánchez, ni Rajoy... solo porque reivindicamos que Cataluña tiene derecho, según la carta de las Naciones Unidas, a pedir la independencia, a la autodeterminación de los pueblos. Porque pedimos ese derecho no somos dignos de ser recibidos por nadie. Sin embargo ellos sí.... ¿Y dicen que nosotros estamos subvencionados? Nosotros no hemos podido ir a Europa. Hemos ido dos veces a Madrid, con los amigos de la UNESCO con toda la ayuda y el sacrificio de los miembros de Súmate a dar una charla y no ha venido ningún medio español. ¿No les preocupa que gente que se siente española y catalana reivindique la independencia de Cataluña? Nosotros, poco a poco como hormigas, vamos haciendo lo posible para que, ya que no disponemos de medios,

podamos llegar a la gente y darles nuestro mensaje. No somos marca blanca de nadie ni lo seremos. Lo que pasa es que dentro de Súmate hay personas que tienen su ideología política. Yo no pertenezco a ningún partido, pero hay gente de Súmate que sí que pertenece a partidos. Pero en Súmate no discutimos si tu eres de derechas o de izquierdas. Aquí discutimos si queremos la independencia de Cataluña. Lo demás no importa.

¿Es necesario saber catalán para ser independentista?

El català es una llengua, una cultura que durant 300 anys tots els governs el volien destruir, però els catalans han tingut els collons de conservar-la i jo l'admiro. Com a català puc parlar castellà però cap cultura té dret a trepitjar-la. Quantes més llengües parles millor.

Pero luego están los catalanes más extremistas, los 'catalibanes'...

Yo no creo que haya nadie que piense así. Me he encontrado gente que dice que les hemos quitado el trabajo.... No! Cuando mengua la natalidad la gente está temblando ya porque lo que tiene que haber es un equilibrio entre personas que nacen y personas que mueren para que las pensiones y la economía vaya bien. Yo he conocido gente que dice que les hemos quitado el trabajo y tal... Analizas a la persona y piensas "uff que poco te gusta trabajar, que poco te mueves para trabajar y porque no ayudas y en vez de eso permites que alguien más barato que tu trabaje". Han llamado esquiroles a gente que ha trabajado más barato porque se morían de hambre. Lo que hay que hacer es intentar que la sociedad tenga un equilibrio mejor para evitar que esa persona tenga que mendigar por 50 euros para dar de comer a su familia. Para que no pase eso tenemos que ser una nación que pueda demostrar a Europa y al mundo que somos autosuficientes y no dependemos de nadie para que estas cosas no existen. Yo no creo en lo de "de fora vingueren i de casa ens tragueren".

¿Qué papel tendrán el catalán y el castellano en una futura Cataluña independiente?

Tu y yo hemos hablado castellano, porque te has dirigido a mi en castellano. Yo con mis nietos hablo en catalán. Cada uno habla con su lengua aquí. Nadie es nadie para decirte como tienes que hablar. El raciocinio es lo que impera. Prácticamente todos mis amigos son catalanes y yo les hablo catalán y castellano ¿Tendría que ser el castellano lengua cooficial? Yo creo que sí, por respeto porque nosotros formamos parte de la Cataluña actual, no estamos integrados. Mis nietos hablan los dos idiomas como si fueran sus dos lenguas maternas.

Hablando sobre la independencia ¿En Catalunya hay mayoría suficiente para que si hubiera una votación saliera el Sí a la independencia?

Yo creo que la mayoría independentista existe. Lo único que pasa es que creo, y lo piensan muchos independentistas, es que nos gustaría que hubiera una mayoría aplastante. El ser independentista no implica el querer uno u otro régimen. Tenemos que moldear y hacer un país nuevo partiendo del pueblo. Y no vamos a permitir vandalismo, porque Cataluña no está limpia. Sí que podemos limpiar Cataluña. Y no vamos a permitir corrupción. Y los que se han llevado algo que lo paguen con cárcel si hace falta. Hay que convencer a más gente. Rajoy ganó la mayoría absoluta con el 28% del censo electoral español. Cataluña, con el 9-N tuvimos el 33%. ¿qué hubiera pasado si en vez de ser un mínimo de colegios y no hubiera habido el miedo de que saliera la policía? Lo veremos el 27-S.

¿Qué pasa el día después de conseguir la independencia con Súmate?

Súmate puede entrar en un estado de hibernación y esperar que los acontecimientos se desarrollen. Muchas asociaciones que han nacido por el derecho a decidir, una vez que se haya decidido, no sé que vamos a poder hacer. Si podemos seguir sirviendo a un país, pues seguiremos haciéndolo pero ya desde otras perspectivas.

¿La nueva inmigración también tiene cabida en Súmate?

Sí. Aunque hay una organización ya para ellos que es “Sí amb nosaltres”, que recoge gente de otros países. En Cataluña hay cabida para todo el mundo.

Ya para terminar ¿Cómo le explicaría a una persona de Córdova que otra que también ha nacido allí sea independentista?

Nacer aquí o allí es un accidente. Si te sientes de un sitio porque has nacido en ese sitio simplemente sin importarte lo que están haciendo en ese sitio lo tienes muy mal. Si mis padres se hubieran ido a Francia y tuviera que luchar allí por la dignidad, lo estaría haciendo igual. Que se llame Cataluña o San Petersburgo me da igual. Yo estoy luchando por la solidaridad y el bienestar de un pueblo. El nombre es lo de menos. Ahora bien, yo amo esta tierra porque llevo 50 años aquí. Yo no tengo problemas en esta tierra. Los tengo cuando voy a mi tierra de nacimiento con algunos. Uno a uno te dan la razón pero cuando están en grupo... yo lucharía por el sitio donde me encontrara siempre, si hubiera una dignidad pisoteada. Como decía Pepe Rubianes, que se metan la constitución donde les quepa ♦

Entrevista a Lluís Cabrera

“Catalunya és un poble mestís i no es vol acceptar per por a perdre mites”

Lluís Cabrera va néixer a Arbúnel (Jaén) i amb 10 anys va venir cap a Barcelona. És president del Taller de Músics i de la plataforma Altres Catalans, des d'on ha publicat diversos articles on defensa que la cultura catalana i l'espanyola no són tant diferents. A més, ha estat un dels grans crítics amb l'organització de la Feria de Abril i ha participat en algunes xerrades de Súmate, tot i que no té pels a la llengua per tombar els seus arguments.

Vostè presideix un col·lectiu anomenat “Altres Andalusos”. Què és això?

El nom se'l va inventar Bienve Molla. El seu pare era de Cadis o d'Almeria i es van instal·lar a Vilanova abans de la guerra. Té molts escrits sobre les festes de Catalunya i desmunta molts mites. El correfoc, per exemple, és un invent, no fa 400 anys que existeix en el format actual.

De fet, és un núvol on qualsevol persona que consideri que el Parlament ens representa, i que qualsevol persona que vulgui representar un col·lectiu de qualsevol caire ha de presentar-se a les eleccions. Tothom pot ser “altre andalus”. Hem fet tres llibres, ens vam organitzar al 2005. Hem fet “Els altres andalusos i la qüestió nacional de Catalunya” i “Fabricant l'immigrant”, un anàlisi universitari de com des del 1977 al 2007, una part de la classe política catalana li interessava fabricar immigrants.

En algun article seu, parla d'una 'identitat catalana congelada'. Què vol dir això?

A la classe política li ha interessat congelar identitats per a que no hi hagi osmosi, no hi hagi interculturalitat. Han optat per una forma multi-culturalista, és a dir, equatorians, xinesos, andalusos... sense contacte. Els estudis que ha fet la demògrafa Anna Cabré parlen del sistema de coproducció català, que és únic al món. La gent aquí s'ha barrejat! I a partir d'això ja hi ha l'embolic. En el moment que la gent es barreja, tenen fills comuns. La millor barreja es fa al llit. Si tens fills comuns ja hi ha osmosi. Aleshores, malgrat aquesta realitat, els partits polítics s'han inventat laboratoris per analitzar els no-catalans. És el que fa l'Àngel Colom amb això dels Nous Catalans. El que passa és que CiU, en aquest sentit s'ha avançat al que va fer el PSC en el seu model amb el col·lectiu CRISOL quan, al 1984, el Partido Socialista Andaluz ja no es presenta a les eleccions al Parlament de Catalunya. En aquella època, el PSC munta el col·lectiu CRISOL, que ells argumenten que és un col·lectiu que funciona dins del PSC que s'encarrega d'analitzar les altres cultures tradicionals i populars que hi ha a Catalunya, separant la cultura tradicional catalana, com fan els "catalibans". El flamenc i la rumba catalana no, en canvi, el correfoc sí. El flamenc que està datat al 1880 no perquè consideren que Franco en va utilitzar una part. Franco no va utilitzar una part del flamenc, perquè en el "Flamenco hondo" les lletres són de caire molt social. Franco va utilitzar una part banal i superficial de la cultura, que d'això n'hi ha a tot arreu, aquí també. De jotes n'hi ha a tot Espanya, fins i tot a les Canàries.

Què li sembla Súmate?

El que s'amaga amb Súmate és no reconèixer, per part dels partits catalanistes, que el castellà també és patrimoni propi de Catalunya ja en el segle XXI. Una vegada vaig parlar amb el Joan Manuel Tresserras en un debat sobre aquest tema. Ell deia que a Catalunya, per raons de veïnatge, el castellà fa 1300 anys que hi és present. Amb això hi ha molts mites que cauen! Al segle XXI, com ens plantejem el tema de la llengua aquí? Doncs com és un problema pels partits catalanistes reconèixer que el castellà també és propi de la nostra cultura, ha de néixer una gent que s'identifiquin com a espanyols, que parlen castellà però que s'identifiquin com a

independentistes. I per què això? Doncs és un mecanisme per anar a determinats barris a convèncer gent que no està convençuda i que parlen castellà. Clar, però és que aquestes persones han estat congelades, mai ningú els hi ha dit que la identitat catalana i la dels seus orígens és la mateixa. Ningú els hi ha dit mai que la seva cultura i la d'aquí és la mateixa, està feta dels mateixos 'mimbres'. És que són els mateixos, gastronòmics, musicals... de tot! No es pot evitar el veïnatge i no es pot evitar que tots som mediterranis! Cosa que a Pujol no li ha agradat mai. Pujol reivindicava que érem carolingis. Però com pots dir que hi ha diferències de cultura i d'identitat entre andalusos i catalans quan venen de les mateixes quatre cultures cristiana, musulmana, gitana i jueva? Això es dona a tota la mediterrània! Per què no s'ha fet èmfasi en això, que és el que ens uneix? Per què no s'explica que quan Espanya tenia possessions a Cuba, els vaixells sortien d'aquí, de Cadis, de València... i que d'aquesta anada i tornada neixen cants i músiques que són semblants, com l'havanera, la Vidalita? Per què no diem que els compositors més importants de la música culta hispànica són catalans com Felip Pedrell, Granados, Albèniz, Tarragó?

No interessa...

Si haguessin dit això des de la Transició, no hi hauria hagut aquesta congelació. El més estrany és que si a cada poble i ciutat catalanes tenen la seva festa major on hi ha de tot, per què es potencia des de la política la representació de el no-català a partir de la Feria de Abril, com si representés totes les cultures de la resta d'Espanya? El president de la FECAC sortia a la televisió dient que la Feria de Abril era "la festa de la convivència". Això és molt fort! Qui li injectava ideologia a aquest senyor? En Josep Maria Sala, del PSC.

Tornant a Súmate, creu que és un invent dels partits polítics?

És una idea de l'entorn d'Oriol Junqueras, al qual s'hi apunta automàticament l'aparell de Convergència Democràtica. I Òmnium, l'ANC i l'AMI. Perquè han vist una manera de diferenciació. Per què les sectorials de la ANC no recullen la gent que es consideren de Súmate? No hi ha gent a l'ANC que parli castellà? Per què no

fem una única ANC? Si ja existeix un òrgan de base a banda dels partits polítics, encara que això és discutible perquè la base de l'ANC és política.

I per què no s'ha fet aquesta unió?

Perquè dins del catalanisme hi ha els 'catalibans', que són els que dirigeixen per sota. Hi ha gent dirigint l'ANC que eren del PSC i que són els més 'catalibans'! Són aquells que els hi és impossible admetre en el seu interior que el castellà també és patrimoni d'aquest poble perquè és un poble mestís. Catalunya és un poble mestís i no es vol acceptar per por a perdre mites. No poden entendre que et sentis català i no parlis català, o que no siguis del Barça, o que no portis els diners a La Caixa. Hi ha uns mites, uns personatges intocables, que són déus a Catalunya: locutors de ràdio, cantautors, entrenadors... S'han creat uns mites que tota pàtria necessita. I qui toca els mites s'està enfrontant a bona part del país i pot tenir problemes. És un moviment que funciona per sota.

A la Universitat Pompeu Fabra, vaig anar a una conferència de la FENEC, que són els joves de Convergència. I vaig sentir coses molt bèsties de gent que acabava Dret. "Catalunya té un problema demogràfic!" em deien. Si no fos per la nova immigració estaríem arreglats! Li vaig dir que si sobraven els llatinoamericans i després els que vam venir als anys 50, i que fessin un país de purs. Com es posaven!

Hi ha persones d'arrels andaluses o murcianes però que el seu entorn està dintre d'un ambient 'cataliban', aquests són els més 'catalibans', per demostrar que són purs. Aquests tenen un problema de psiquiàtric, perquè han renegat del seu passat per tal de ser acollits al grup d'una manera més amable. És racista això!

I això per a què ho fan?

Per ascendir socialment, per sentir-se acollits per l'entorn.

Abans parlàvem de la Feria de Abril. Què hi té a veure?

És l'escenificació d'una realitat que està injectada durant i després de la Transició. Durant el Franquisme, a Catalunya hi havia 4 cases regionals que depenien del

Movimiento Nacional, on s'hi agrupava tothom que donava suport a la dictadura. Quan arriben les llibertats, comencen a sortir com a bolets les cases regionals. Aquestes han servit per consolidar la teoria que si et reuneixes només amb els teus paisans, mantindràs les teves arrels. I així Catalunya es convertia en la novena província d'Andalusia.

Políticament, tots els que votem a Catalunya som catalans. Ara bé, si es potencia que tu i els teus amics del poble que esteu aquí, a un barri determinat, l'Ajuntament et cedeixi un local per a que muntis una casa regional, no paguis lloguer, et doni subvencions per a fer excursions, menjar i beure... i això s'argumenta que és per a fer una festa que arreplega a la gent que aporta a Catalunya una cultura plural i els 'progres' accepten aquesta festa 'cutre', superficial i banal com alguna cosa cultural i diversa... Jo ho he vist això. Tota la gent 'progre' estava allà veient aquella barbaritat i ningú se n'adonava que allò era una autèntica barbaritat.

Quan els hi deies: "per què no va vostè a la Feria de Sevilla?" et deien que aquella era dels 'señoritos'. Com que dels 'señoritos'? Vostè sap com funcionen aquesta i aquella? A Sevilla es munten 1500 barraques i cada entitat paga per metre quadrat el mateix que quan rodes una pel·lícula, quan més gran és l'espai públic que ocupes, més pagues. I cada entitat fa un concurs públic amb els restaurants de la zona per a que es quedin amb la gestió dels sis dies de feria. És a dir, la gastronomia d'allà és 'l'òstia' i les entitats tenen molts socis que es paguen la seva festa i contracten artistes per a que actuïn! Aquí no, aquí música enllaunada i 25 barraques. És penós!

I qui ho finança?

L'erari públic català i andalús. La Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya amb diferents Conselleries com Cultura, Presidència i Benestar i Família, i després la Junta de Andalusia i alguna diputació andalusa. I si hi vols muntar una barraca, ja veuràs els problemes que t'hi trobaràs! Aleshores, el Garcia Prieto, president de la FECAC, obté pràcticament gratis de l'Ajuntament un espai i ell et cobra un lloguer. A més, els aliments els hi has de

comprar a ell, a un supermercat que munta dintre que es diu 'Almacén regulador', que el gestionen el seu cunyat i els seus fills. Fins fa 3 anys era així!

Si la teva entitat portava productes diferents, tenien un cos de seguretat espectacular. I si t'enganxaven et fotien una pallissa. Aquí hi ha el negoci. En un lloc on hi van 3 milions de persones, es menja i es beu molt. Aleshores, per què necessiten injeccions de diner públic? No pot ser auto-gestionat? A l'època que nosaltres vam detectar tot aquest assumpte, cap al 2004-2005, estaven rebent uns 800.000 euros.

Pel que entenc, és una manera de tenir content un sector de la ciutat...

Exacte, és com una Mercè.

I amb quina finalitat?

Mostrar públicament que la gent d'arrel no-catalana celebra la seva festa.

I electoralment també els hi devia repercutir...

Això pensaven, però va fracassar. El PSC, al congrés de Sitges de 1994, deien que guanyaven els ajuntaments, la DIBA... però reconeixien que no tenien la Generalitat. El col·lectiu CRISOL, liderat pel Josep Maria Sala, pensaven que quan es presentés a president de la Generalitat pel PSC una persona d'arrel no-catalana, votaria la mateixa gent i, a més, tota l'Àrea Metropolitana que s'abstenia fins al moment. Van fer la prova amb Montilla. Montilla, respecte Maragall, perd 5 escons i 235.000 vots. I els perd a l'Àrea Metropolitana. Això et demostra que la gent no és tonta. La gent vota perquè tu siguis d'un lloc? Si això ja va fracassar als 80 amb el 'Partido Socialista Andaluz'! La tècnica aquesta electoralista de fer la seva festa per aconseguir vots va fracassar, perquè els perd a Cornellà, on havia estat alcalde, i a Hospitalet, a Sant Adrià, a Badalona... Allà on hi ha més cases regionals. Maragall va treure més vots que Montilla en aquestes zones. És una por al diferent. Però a més a més, és que no som diferents! I això és el que fa més mal. Tu i jo no som diferents. Ni que parli castellà, tampoc som diferents!

Per tant, la jugada no els hi surt bé als partits polítics i electoralment fracassa...

Compte. Si agafes una volada com va agafar la FECAC amb la Feria de Abril que els mitjans de comunicació s'aboquen, crea un globus enorme. Quan el senyor Garcia Prieto surt dient al 1998 que recolliria un milió de firmes en contra de la reforma de la política lingüística, Pujol i Trias s'espanten. Llavors van aconseguir que passessin de 5 a 25 milions de pessetes. Aleshores no hi va haver recollida de firmes. Si aquesta FECAC és capaç de recollir un milió de signatures en contra durant els 10 dies de Feria, vol dir que aquest país està trencat. Per què no van deixar que ho fessin? Per por. La por de no estar segur de la teva gent. A partir d'aquest xantatge, quan aquest home veu que els polítics, a través d'aquesta fractura mental, donen més diners, cada vegada que hi ha un acte de més autogovern, ell es manifesta en contra. A la reforma de l'Estatut de Maragall, ell va estar en contra i es va queixar que no consultessin als andalusos.

Aleshores apareix Súmate...

És per contrarestar els atacs externs que diuen que aquí es persegueix el que parla castellà. Aleshores surten catalans de l'interior que diuen que són espanyols i que volen la independència per millorar la societat catalana. És més contrarestar la força que puguin tenir aquí el Partit Popular i Ciutadans. Però a la pràctica sembla un moviment molt similar a la FECAC.

Què en sap de la seva creació?

Es va buscar gent que havia estat a UPyD, al PP... personatges de pobles que es consideressin espanyols, que haguessin votat forces unionistes i que ara haguessin fet el canvi. Al principi parlava un del PP, un altre del PSC, un que treballava a Hisenda que havia estat al PP... i Eduardo Reyes es posicionava com l'home fet a sí mateix, el Messies. Però jo em pregunto, per què ha de ser andalús? I Junqueras ha fet el mateix amb Justo Molinero, un altre andalús. Són operacions que no treuen ni posen vots. Però els partits independentistes no saben què fer amb el mig milió de vots que els hi falten.

Creu que es pot assolir aquest mig milió de persones que diu que falten en favor de la independència?

Crec que han de canviar el relat.

Hi ha por a la migració andalusa per part dels partits independentistes?

Clar. Perquè consideren que no s'han integrat.

Però és un problema d'enfocament dels partits?

No es pot arreglar en un any el que s'ha fet malament en 35. ERC no era independentista. CiU no era independentista. Aquí no es parlava d'independència. El que obre el meló és Maragall amb la reforma de l'estatut, quan ens adonem que la Constitució és una cosa sagrada.

I què me'n diu del castellà i el català?

Aquí hi ha el problema. És per això que no es penetra a certs sectors de la societat. Per això va Súmate a fer xerrades a Ciutat Meridiana. Però les munta la gent de l'ANC i Òmnium de Nou Barris.

I funciona?

No, perquè qui hi va és gent que ja està convençuda en favor de la independència.

Pel que veig, un dels problemes rau en la llengua...

Quan la llengua s'ha lligat al poder, hi ha gent que ho rebutja, perquè no ha desaparegut l'esperit llibertari. Malgrat els 'foti' molt, l'esperit llibertari existeix. Ha mort la CNT però encara existeix el pensament anarquista. No se n'adonen que és millor que les coses vagin com van? El català està millor que mai, malgrat que diguin es sociolingüistes que el català es perdrà. Si no es va perdre durant el Franquisme i abans d'arribar aquí amb tota la immigració. Fer de la llengua una confrontació en un país mestís és una bogeria. I aquí rau el problema d'arribar al mig milió de vots que mancarien per si es fa un referèndum decisor i hi hagi un decantament pel sí potent. Si aquests partits

nacionalistes/independentistes/catalanistes parlessin amb la boca oberta dient que el castellà, com el català, són llengües pròpies de Catalunya, perdrien vot catalanistes. Estan en una pinça! No saben com sortir-se'n. I per això surt Súmate! Com que s'expressen en castellà, els 'catalibans' els veuen com a bona gent. <<Són espanyoles i nos entienden>>.

Així doncs, a un sector de la societat catalana només els hi interessa que no li toquin la llengua...

Hi ha una part de la societat catalana que només veien malament el Franquisme per la llengua. Estic segur que si Franco no hagués estat tant bèstia per intentar un genocidi amb la manera d'expressar-se d'un poble com és el llenguatge crec que aquí no hi hagués hagut tanta volada. Aquí a Catalunya el partit d'esquerra era el PSUC, i a Espanya el PCE. CDC neix durant la Transició, el PSC també i ERC quasi no existia. Tots aquests no havien format una xarxa clandestina per lluitar contra el règim. Ho van fer el PSUC i l'extrema esquerra, que eren una sopa de lletres. Són molts anys inoculant a una societat catalana que Pujol i els fundadors de Convergència creen un nacionalisme carrincló i conservador, que s'inventen festes que no són d'aquí.

Ara ha tocat un mite com Jordi Pujol que està en hores baixes...

Hi ha més mites. La Companyia Elèctrica Dharma, per exemple. Diuen que toquen una tenora. El Joan Fortuny toca un saxo soprano! Per justificar aquesta cultura pròpia inventada, s'ha d'inventar que hi ha un senyor que toca una tenora. Sembla una tenora perquè no en té ni idea de tocar el saxo soprano, i sembla una tenora. O el rock català. Rock català? No! Rock en català. I, en canvi es deixa de banda la rumba catalana. Per la seva semblança amb el franquisme, s'aparta. I això ho fa gent que està a molts partits. Jo gaudeixo igual amb Estopa que amb Lluís Llach ♦

Bibliografia

Ansola, E. (2013, octubre 4). Neix Súmate per vindicar la independència en castellà. *El Punt Avui*. p. 6

Cabrera, L. (2014, setembre 24). Extrema dureza, difícil penetración. *El Periódico de Cataluña*. Consultat 27 abril 2015, des de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/extrema-dureza-dificil-penetracion-3543882>

Cabrera, L. (2014). *Extrema dureza, difícil penetración*. Manuscrit no publicat

Candel, F. (1964). *Els altres catalans* (4a ed.). Barcelona: Edicions 62.

Clotet, N., i Fexas, J. (2014). *Súmate, cuando todos contamos* (1a ed.). Barcelona: La Campana.

De Riquer, B. (2006). Franquisme, Transició i Democràcia. Dins Risques, M., Duarte, A., De Riquer, B., i Roig Rosich, J.M. *Història de la Catalunya contemporània* (2a ed., p. 365-503). Barcelona: Pòrtic

Domingo, A. (2014). *Catalunya al mirall de la immigració* (1a ed). Barcelona: L'Avenç.

Domingo, A. (2014, març 16). L'empremta de Candel. *ARA*. p. 6-7

EFE (2013, octubre 3). Nace en Baix Llobregat un grupo de castellanohablantes por la independència. *La Vanguardia*. Consultat 2 febrer 2015, des de <http://www.lavanguardia.com/politica/20131003/54388380299/nace-baix-llobregat-grupo-castellanohablantes-independencia.html>

Generalitat de Catalunya. Departament de Governació i Relacions institucionals. *Resultats electorals Eleccions al Parlament de Catalunya 1980*. Consultat 23 febrer 2015, des de http://governacio.gencat.cat/ca/pgov_ambits_d_actuacio/pgov_eleccions/pgov_da_des_electorals/resultats-2/?a=a&id_eleccions=A19801&id_territori=CA09

Rivas, M. (1980, juliol 23). Fuertes tensiones en el Parlamento catalán por la creación del grupo andalucista. *El País*. Consultat 25 maig 2015, des de http://elpais.com/diario/1980/07/23/espana/333151220_850215.html

Sí, amb nosaltres (2014). *Qui som*. Consultat 23 maig 2015, des de <http://www.siambnosaltres.com/qui-som>

Vall, T. (2013, octubre 4). “La llengua és per morrejar-nos”. *ARA*. p. 9

Annexos

ANNEX 1. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA A ANTONIO BAÑOS

Tu que erets federalista, com et tornes independentista?

Ho era de jove. No sóc un independentista de família ni d'entorn. Jo era un adolescent quan va guanyar Felipe González. Vinc de l'empenta del franquisme infantil cap a un món millor. I el federalisme era una opció important. Però cap als voltants del 2000 ja vaig veure que això no anava enlloc. Al 2000 vaig cobrir la campanya de l'Aznar i quan vaig sentir el seu discurs instal·lat vaig entendre que la inèrcia estructural de l'estat espanyol és més forta que qualsevol altra cosa.

En quin moment t'interesses per Sumate?

Quan vaig veure el seu primer vídeo. Jo em vaig apuntar a l'ANC, vaig provar d'entrar a alguna sectorial... no sabia gaire bé com entrar i estava una mica d'activista latent. I amb Sumate vaig entendre que hi havia molta feina per fer i en ser un lloc més petit es pot treballar més ràpidament.

Què té d'especial respecte l'ANC?

Primer la mida. L'ANC és un cos d'exèrcit i Sumate seria una brigada, un cos d'exèrcit, i estem especialitzats en un sol tema. Després, coneixent a la gent, veus que la gent que forma part de Sumate són gent normal per la qual som la seva primera experiència política.

I hem tingut una altra funció que és sorprendre i convèncer al catalanisme més clàssic, que encara veia que hi havia els catalans i una gent que s'havia d'adaptar però que no eren gaire fiables, que mai defendrien la identitat de Catalunya. Sumate els ha acabat interpel·lant i els hi diem que el català és la llengua dels independentistes però no de tots, i que el castellà és la llengua dels borbònics però

no la de tots. Quan els catalanets de tota la vida han descobert que gent de Cornellà, Nou Barris... poden defensar la identitat de Catalunya...

Quina funció té Súmate dins l'independentisme?

La primera és una funció tàctica, és a dir, ens queda poc temps i necessitem convèncer gent. L'ANC arriba a uns llocs i a altres té problemes comunicatius. Es tracta d'afinar un codi que arribi a barris on no s'arriba i convèncer la gent. Agitació i propaganda que es deia als anys 70.

Què té d'especial Súmate si el 80% de la població catalana ve de fora?

Aquest és l'error. No són immigrants. Són catalans que parlen en castellà o que tenen referents culturals, sentimentals o polítics vinculats a Espanya. Hi ha gent que ha nascut a Córdoba però que de ben petits van venir cap aquí. No som immigrants polititzats sinó gent de família immigrada. El detall és que no estem catalanitzats, no hem entrat en el món comunicatiu independentista, que veu Telecinco, La Sexta... i venim de famílies o barris on passa això. El tema de la immigració no és rellevant.

Quan intentes explicar Súmate fas referència a la immigració espanyola. Com ho definiries?

Hi ha una associació que es diu 'Sí amb nosaltres' que està enquadrant a la immigració europea i internacional. La gent castellanoparlant, que s'informa amb les televisions espanyoles i que té els referents polítics als partits estatals, estava blindada o d'esquenes al discurs i a la dinàmica del procés. Per incidir-hi, nosaltres ens vam enquadrar i busquem un discurs que els hi sigui interessant. Estem fent una tasca de portar un missatge que en moltes zones del país és conegut, a zones on no hi penetra.

Què és la identitat nacional?

La identitat nacional és diferent de la que fa uns anys, ja no només hi ha una identitat nacional. Jo en música sóc britànic, en menjar puc ser xinès... però en procés polític puc ser independentista català. Fins ara havies de ser català en tots

els aspectes de la vida. Hi ha moltes identitats compartides. Ara bé, hi ha una identitat política, que és per quines institucions volem, etc. Calia explicar això. El nostre vicepresident, el Manolo, és del Madrid.

Us heu trobat moltes reticències del catalanet tradicional que comentaves?

Al contrari. Crec que el catalanet té moltes ganes de treure's el llast del catalanisme tradicional perquè és molt encotillat, perquè et pot agradar tota la cultura popular catalana, però el país s'ha fet molt divers. El català de soca-rel té ganes de conèixer el seu país.

Tot i així, tinc la sensació que Súmate, en actes importants, no està al capdavant com l'ANC o Òmnium...

A la V teníem un tram específic a la Plaça Espanya perquè volíem estar allí. L'Eduardo Reyes ha parlat sempre que hi ha actes massius. Nosaltres tenim 400 i escaig de socis. Som infinitament petits comparats amb els altres. El catalanisme clàssic té moltes ganes, no d'integrar el xarnego sinó d'alliberar-se de cotilles.

També es va dir que Súmate era una marca blanca d'ERC...

A Súmate hi ha gent que són militants d'Esquerra. Altres eren votants del PSC o del PP. Jo vinc de l'esquerra anti-capitalista... és absurd. Va néixer a Cervelló una mica per la onada de Sant Vicenç del Horts, on Junqueras era alcalde amb la participació de la penya flamenca, etc. I això com a imaginari va engrescar, no a formar una filial d'ERC, sinó que es pot ser andalús i no renunciar a les cultures però es pot ser independentista per qüestions polítiques i econòmiques. I aquest discurs, que no és que l'inventi el Junqueras, però que cristal·litza en aquella zona doncs molta gent es s'adona que és raonable. Ara bé, no hi tenim res a veure. Ara que estem en campanya, ens conviden tots els partits per a que participem amb ells. Nosaltres no podem ser partidistes.

Els partits volen la independència o només volen fer servir les entitats independentistes per vots?

Fer-se fotos davant la societat civil és normal. No em queixo. Hem de renunciar a molts actes perquè pot ser pres com electoralista. Fins i tot dels que considero meus, hem de dir que no, perquè no som un 'florero'.

També es deia que estàveu finançats per la Generalitat...

Jo somio que ens financi la Generalitat. Està finançada pels pocs socis que en principi diners a Andorra no tenim. Tenim el suficient per mantenir-nos. Els actes de l'any passat els vam poder fer gràcies a la col·laboració de l'ANC i Òmnium, que ens cedien locals i ens posaven facilitats, això ho hem de reconèixer.

Súmate té data de caducitat?

El primer discurs, que és el que fèiem l'any passat, de donar-nos a conèixer ja ha passat. Ara estem fent accions més especialitzades perquè no volem ser una casa regional del segle XXI. Estancar-nos en el discurs no té sentit. La nostra primera idea era dissoldre'ns després del 9-N si hagués anat millor. La nostra vocació era tàctica per arribar on no s'arribava. Però com els nostres líders van pensar que ens agradava tant el procés, ens en donaven un any més, doncs ara estem fent altres coses.

I si s'assoleix la independència?

Un cop tinguem la república, cadascú treballarà a l'entitat que vulgui i farà el que vulgui.

ANNEX 2. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA A ANDREU DOMINGO

Com ha canviat la immigració que arriba a Catalunya en els últims anys?

El procés migratori segueix unes pautes d'expansió territorial. La primera immigració que va arribar a Catalunya va ser de la resta d'Espanya, sobretot de les províncies i regions limítrofes. També les que compartien llaços culturals com les Illes Balears i el País Valencià i Aragó perquè estava al costat. Aquesta primera onada va ser la de finals del segle XIX – principis del segle XX. Se li va afegir, ja als anys 20 la de murcians i d'Almeria (molts a qui els hi deien murcians, eren gent d'Almeria, però es feia servir un genèric). Aquest procés es va estroncar amb la Guerra Civil i el crac del 29.

Quan es reprèn cap als anys 50 i 60, s'estén a la resta d'Espanya, destacant sobretot el conjunt d'Andalusia i també Extremadura i Castella la Nova. Serà en el segle XXI, tot i que ja comença una mica als anys 70, comença la migració internacional. Hi ha una substitució dels orígens. És a dir, la característica principal de la nova onada migratòria és la seva internacionalització, d'una banda, i la diversitat, de l'altra. En el cas de Catalunya pesa molt la immigració que ve originàriament del Marroc. El Marroc encara ara és la primera nacionalitat, que concentra el 16% de la gent nascuda a l'estranger que viu a Catalunya. Però després trobes gent de tot arreu, aquesta és la gran característica.

Com s'adapten?

No sé dir-t'ho. L'adaptació és una cosa que depèn de moltes coses. Les biografies individuals com les característiques sociodemogràfiques, els prejudicis... componen una casuística molt complexa per dir si una persona s'ha adaptat millor o pitjor.

I quins prejudicis tenim?

Això és un dels problemes que tenim. Moltes vegades no és tant important la seva capacitat d'adaptació com la nostra capacitat d'integració. Tenim uns espais socials ja predeterminats perquè tenim unes imatges per a cada un dels orígens. A uns els

hi cauen bé les poloneses perquè tenen els ulls blaus i són catòliques, altres creuen que els llatinoamericans són millor perquè també són catòlics i parlen la llengua... Tot això, en el fons no depèn de l'immigrant perquè a ell ningú li ha explicat tot aquest embolic que tenim aquí. Al final el que marca molt la millor o pitjor adaptació és les oportunitats que els hi donem nosaltres. Les reals que donen el mercat i les imaginàries, aquelles no materials que tenen un efecte real entre la gent.

La gran diferència és que els que venien abans tenien nacionalitat espanyola. Això sí que et delimita uns drets. Els que venien durant el franquisme tenien els mateixos pocs drets que tots però no els podies discriminar. Els que han vingut després, a part de la religió, el color de pell, etc. és que no tenen la nacionalitat.

El col·lectiu Súmate són persones de 50 o 60 anys fills d'immigrants. Quines característiques tenia la immigració dels seus pares?

La majoria dels immigrants que han arribat sempre a Catalunya han arribat probablement per buscar feina, per millorar les seves condicions de vida mitjançant el treball. Una altra de les característiques de la immigració espanyola, que és diferent de l'actual, és que majoritàriament era una migració d'origen rural, és a dir, era un moviment camp ciutat per primera vegada. No tots, però la majoria. I al final eren molt familiars, venia tota la família, o fins i tot el poble sencer. Això marca molt, per l'ocupació del territori, per la percepció que tenen del nou territori i de la percepció que tenim els autòctons. No és el mateix que t'arribin d'un en un que te n'arribin 80.000.

Els de Súmate podem dir que són producte d'aquesta immigració però ho són ells i ho som tots. En aquests moments, més del 70% de la població que viu a Catalunya és producte de la immigració directa o indirecta només del segle XX. La qual cosa vol dir que som quasi tots producte d'aquests immigrants. Si rasquéssim i busquéssim al segle XIX o XVII trobaríem francesos i occitans en els nostres arbres genealògics.

I què tenen d'excepcional els de Súmate?

Els de Súmate no es singularitzen pas per la característica demogràfica sinó perquè és una opció política organitzada. Però hi ha molta gent que té les mateixes característiques i no s'ha organitzat. No tenen una excepcionalitat. Són com el comú dels mortals d'aquest país. La cosa és que com és que són independentistes i no és la primera vegada que m'ho pregunten. Però no ens hauria de semblar excepcional. Potser la notícia hauria de ser que per què ens sembla excepcional això. Si ja et dic que el 70% de la població de Catalunya provenen de la immigració ja estic dient que no són excepcionals en quan a les seves característiques. És excepcional que siguin independentistes? En el fons no t'estan dient això. El que t'estan dient és que gent amb avantpassats que procedeixen de la immigració són independentistes. Però a mi això tampoc em sembla excepcional. I no és excepcional per una raó. El sistema demogràfic català es pot definir com un sistema complex de reproducció, és a dir, és un sistema demogràfic on la reproducció biològica i social es fa amb una aportació molt important de la immigració en el creixement de la població que en la reproducció biològica clàssica. Això tampoc és excepcional. En tots els països desenvolupats, degut a l'estructura de la població, l'envelliment i la baixada de la fecunditat, el creixement depèn bàsicament de les aportacions migratòries.

El que és excepcional és que a Catalunya això va passar molt abans que a altres llocs. I és excepcional per partida doble, perquè quan va començar, els canvis demogràfics, el que els sociòlegs anomenem la transició demogràfica, que vol dir passar d'un règim antic amb alta mortalitat i alta fecunditat a un règim modern caracteritzat per una baixa mortalitat i una baixa fecunditat, a la majoria de països del món va ser una estratègia que va començar davallant primer la mortalitat i després la fecunditat, que és més raonable. És a dir, si tu tens moltes probabilitats que la gent et mori, per poder mantenir una població el que fas és tindre molts fills, la mortalitat infantil és molt gran, però al final et quedes amb els suficients per seguir. En el cas de Catalunya, no. I això és el que és excepcional. Aquí va davallar abans la fecunditat que la mortalitat, cosa que sembla una aposta absolutament fora de lloc. El mateix va passar a França i a alguna regió de Transilvània. Els demògrafs encara no hem acabat d'esbrinar perquè va ser així. Però darrere d'això

hi ha una estratègia social en la qual tu decideixes la famosa parelleta com a model, reduir la teva fecunditat i el nombre de fills i invertir en educació per a aquests fills. A més, en el cas de Catalunya les pistes serien perquè al segle XVIII, que és quan comença això, hi ha un problema d'implosió per litigis de propietat, és a dir, tot el tema dels hereus. Però això comporta que si tu vols mantenir la població necessites aportacions migratòries. Això va provocar els moviments massius dintre del propi camp, del camp a la ciutat i quan ja no hi va haver prou gent, els vam portar de fora.

Una cosa interessant en el cas de Catalunya és que això crea un sistema en el que la llengua esdevindrà un factor molt important. Primer com a marca antropològica de la identitat catalana. Avui estem tant acostumats a que la definició de qui és català passa per la llengua que no ens adonem que va haver-hi un moment, quan va néixer la invenció de la nació en termes nacionalistes, del catalanisme de finals del segle XIX principis del XX, hi havia altres elements diferencials que competien amb la llengua. No era una aposta la llengua. La burgesia catalana, per un costat, utilitzaven el castellà i el català era una cosa de minyones i pagesos. La llengua sí que era un element popular, la majoria de les classes populars la tenien com a llengua pròpia i no parlaven altra llengua a no ser que fos imposada pel règim. Però precisament per això, per un sistema on defineixes la llengua com el fet diferencial bàsic, és tant fàcil d'adquirir, que era funcional en un sistema que necessita immigració perquè no posa massa traves a que tu, si l'aprens, entris al club i en el joc de mobilitat ascendent. I això què fa? Doncs que l'últim que arriba afirmi la seva catalanitat de manera més vehement que el que ja hi és. Segueix la lògics del discurs.

Aquells catalans que ho són de soca-rel, que poden apel·lar a la seva catalanitat fora del discurs normatiu que passa per l'adscripció, sinó que ells no tenen que demostrar res perquè la sang és el que compta per ells, no han de fer més esforç que estar allà, perquè és una cosa hereditària. Mentre que els que acaben d'arribar, en un discurs normatiu en el que tu defineixes la teva possibilitat d'ascensió social només amb l'afirmació de la teva catalanitat, estan molt més interessat en què això compti, perquè si és així, ells podran pujar. Ells no poden apel·lar a una altra cosa. A més entre en conflicte amb que el que és perifèric és més ortodox que el que és

central. Per exemple: el Papa no té perquè creure en Déu; el cardenal tampoc té perquè assumir les normes de l'Església perquè ell ja té el càrrec. En canvi, el capellà de poble, si vol pujar sí que s'ho ha de creure. Per mi, això significa que l'acompliment de la catalanitat fins les seves últimes conseqüències està en mans del que acaba d'arribar. Cosa que és original, per dir-ho d'alguna manera. Entra dins d'un muntatge en una societat que es conforma ella mateixa amb un sistema d'alta migració contínua que depèn del cicle econòmic. I que a més es pot moure en qüestions de memòria. És a dir, si tu agafes un d'aquests suposats catalans de soca-arrel i grates una mica trobaries francesos i occitans, però no guarda memòria d'això ni ell ni la societat. Per exemple, un Soley, és un nom francès però ningú li discuteix la catalanitat. Fins i tot, als anys 20 hi havia els Ferrandis, que no sabies si venien de València, si eren Fernández catalanitzats i venien de Galícia... És tant important l'oblit com la memòria històrica en el sentit identitari. Què és el que ha portat la nova immigració? El color, la religió, que vesteixin diferent... La cosa és si aquella definició que vam fer als segle XX funcionarà o no.

El senegalès està molt més interessat en la independència de Catalunya que el que no ho és perquè si vinculem la independència amb l'afirmació de la catalanitat li donarà més possibilitats de pujar socialment, per què no ho ha de fer? La cosa és: És veritat això? Era fàcil dir que català era qui vivia, treballava i volia ser-ho? Perquè una definició així vol dir que no importa el color de la pell, l'origen, la religió... Com que abans no hi havia altres religions, ni altres colors de pell, era fàcil dir-ho. Ara funciona? Els fills de senegalesos que parlen català perfectament, quan van a buscar feina, se'ls hi dóna? O encara tenim prejudicis? Per mi, la notícia seria que Súmate no funcionés. Dit això, jo no els hi vull treure mèrit.

Però ells precisament el que destaquen és el fet de venir de fora de Catalunya?

Tinc la sensació que això té a veure amb dues coses. D'una banda, el que teòricament funciona, quan vas al territori potser no és així. I efectivament, significar-se com a independentistes sent de procedència familiar no catalana d'origen sí que té el seu mèrit pedagògic quan tot l'entorn no compleix això. És a dir, una cosa és que tu miris en general i l'altra que te'n vagis a un territori.

Aleshores sí que allà pot ser excepcional. No només votar la opció independència sinó el reivindicar-se i que té un efecte pedagògic tant dins del territori com de cara a Espanya.

Aquest és l'altre problema. Com que la definició de identitària espanyola diu que es defineixen per "la constitució, són liberals, no estem com els perifèrics aquests". De facto, estan funcionant al revés. La definició de català, si és ortodoxa, no passa per la sang, contradiu aquest tema. Mentre que l'espanyola diu que com pot ser que si tu ets espanyol, siguis independentista. El que posa de relleu això és que el discurs sobre la identitat espanyola passa per l'herència i que passa per una cosa molt castissa que és el tema de que "vostè és espanyol per la sang" i això és un vincle que no es pot trencar i està oposat a la lògica de la llengua. Tu la llengua la aprens o no, però no és una cosa identitària.

En aquest context sí que té sentit la reivindicació de Súmate, per la qüestió de dir que la seva lògica està equivocada perquè jo que sóc fill de fora de Catalunya, sóc tant català que la meua opció és la independència. I dintre de certs barris també té sentit, perquè hi ha hagut una identificació amb Espanya i no amb Catalunya.

Per vostè, qui és català?

[Riu] Qui vulgui! Hi ha una cita del Candel al meu llibre on precisament li pregunten això. Ell diu "Jo no ho sé, l'immigrant s'hi troba". Però quan està dient això, no és que estigui fugint d'estudi. Està dient que això depèn de la pròpia percepció i de la memòria de l'immigrant. Canvien molt les coses si acabes d'arribar. La immigració és un procés. No és el mateix que faci un any que en faci 50. No és el mateix la teua relació amb el nou lloc que amb el lloc d'origen.

Això ha canviat molt dels anys 60 a ara. En un món globalitzat, les identitats no es defineixen només per la nacionalitzat. Tu ets moltes coses més. Tu perquè construeixes la teua identitat i els altres també la construeixen per tu. Tu ets home, tens una orientació sexual, has nascut a uns llocs, tens uns gustos... tot això fa que es conformi una identitat complexa. Això també era veritat als 60. El que passa és que en un context d'alta diversitat com Catalunya, les identitats poden ser múltiple: espanyol i català, català i espanyol, només espanyol, català i marroquí... I

les gestiones estratègicament. Les circumstàncies faran que juguis millor una identitat o altra.

L'adscripció és subjectiva i passa per la voluntat de les persones. Un dels problemes que ha tingut el país en els últims anys, i és un dels problemes del nacionalisme en general, és la mania de repartir carnets d'identitat perquè al final aquestes definicions, depenen de posicions de classe, polítiques, molt definides. Deixeu a la gent que senti el que vulgui!

A Catalunya es parla molt de la “identitat nacional”. Què és la identitat nacional?

La cosa és que cadascú la defineix com ell ho veu. Això pot o no coincidir amb la dels altres. No ens hauria d'estranyar. Si mires el que s'ha escrit sobre la identitat nacional catalana, en el fons el que et sorprèn és que, per exemple, a finals del segle XVIII hi ha una definició de català que té molt a veure en el mode de producció imperat. El català es converteix en un ésser industriós, caracteritzat per ser treballadors... si tu preguntes al senyor Mas què és ser català ara et dirà que és ser emprenedor. Estan redefinint les característiques nacionals en funció d'un discurs molt determinat que el que fa es caracteritzar a partir del discurs neoliberal.

El nacionalisme fabrica identitat. Un pot sentir-se català, o fins i tot independentista, sense ser nacionalista. Jo no comparteixo aquest model tipus de català que veuen ells. Això té importància pels immigrants. Hi ha un debat que està latent i que va sortint regularment que és l'examen per reconèixer qui és català. Jo estic segur que no passaria l'examen d'espanyolitat d'accés. A Madrid els hi demanen que se sàpiguen la constitució espanyol... jo no la sé. En un món on les pròpies identitats no estan definint-se per això, marca una anacronisme que té a veure amb nosaltres i que li fem pagar a l'immigrant.

Com percep el català l'immigrant espanyol?

Una de les coses que defineixen el país és que ja és impossible definir la immigració com una cosa externa a Catalunya. No és possible aquest joc perquè quasi tothom ho és. Per a que tu el vegis com una cosa diferent, vol dir que no està

dintre i si no està dintre vol dir que t'has de redefinir per la sang i no per altra cosa. Si fos així, només un 25% o menys de la societat podria tenir aquesta mirada distanciada. Aquesta reflexió no és possible. Sí que et trobaràs gent amb prejudicis, la cosa més extrema. Ara bé, aquesta gent són ells qui se situen fora de la comunitat.

L'avantatge és que com que això sí que ha funcionat, el que queda deslegitimat és el que els veu com a estranys. Hi ha gent que en el seu nacionalisme fa una definició tant restrictiva de qui es català que acabaria definint una altra vegada els catalans per la sang. Per fer això, hauria de negar l'evidència de la dinàmica demogràfica de Catalunya i estaria reculant a una definició identitària de fa un segle i mig. A més, ipso facto, convertiria en molt minoritària la gent que fos catalana dins de Catalunya, perquè si no pots ser català si no ets descendent de Guifré el Pilós...

...

Deixa'm posar-me 'nyonyo'. La gent se sent d'allà on l'estimen. Al final, acabes definint què ets en funció d'allà on tens gent que t'estima, que tu et pots realitzar amb els objectius que t'havies plantejat... Com que les postures individuals i de classe són diferents, cadascú acaba definint la catalanitat de forma molt diversa, depenent de com ho visqui cadascú. Però això és equiparable a qualsevol altre realitat nacional, a França, als EUA... és veritat que no és intercanviable, perquè aquí és important la llengua, als EUA és important la història...